PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 1

A gyermekek védelmében

A szexuálisan bántalmazott gyermekek pszichológiai attribútumai és az áldozattá vált gyermekek védelmének nemzetközi gyakorlatai

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 2

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 3

A gyermekek védelmében

A szexuálisan bántalmazott gyermekek pszichológiai attribútumai és az áldozattá vált gyermekek védelmének nemzetközi gyakorlatai

Szerkesztő: Lazáry Fanni

Vasi Könyvjelző Bt.
2018.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 4

© Szociális Szolgáltatók Közhasznú Egyesülete

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 5

Tartalomjegyzék

Előszó 7

Flaskay Gábor: A szülő-gyermek kapcsolat, a kötődés jelentősége az élet első éveiben 9

Dr. Komlósi Piroska: Gyermekek a XXI. század Európájában 21

Dr. Lazáry Györgyné: Az izlandi Barnahus-modell és magyarországi implementálása 35

Dr. Lazáry Györgyné: A bántalmazott és a szexuálisan bántalmazott gyermek meghallgatása 43

Dr. Lazáry Györgyné: A Gyermekbarát eljárásmód: Lehetséges ez? Ha igen, akkor miképp? című könyv kivonata, fókuszban az amerikai, izlandi és litván gyermekvédelmi modellekkel 65

Szent Márton szellemisége a XXI. századi család- és gyermekvédelemben – Regionális családvédelmi konferencia, Szombathely, 2016. szeptember 21. 73

Gyermekvédelmi konferencia Szombathely , 2016. november 15–16. 87

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 6

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 7

Előszó

A gyermekvédelmi kiadvány célja, hogy rávilágítson a XXI. századi társadalmi nehézségekre: a gyermekek súlyos érzelmi elhanyagolására, súlyos bántalmazására, a családon belüli abúzusra.

A kiadvány e társadalmi problémák megoldásához, a gyermekek veszélyeztetettségének csökkentéséhez újszerű eljárások megismertetésével, új módszerek bemutatásával kíván hozzájárulni.

A Szociális Szolgáltatók Közhasznú Egyesülete fontosnak tartja a család- és gyermekvédelem, valamint az igazságszolgáltatás területén dolgozó szakemberek megfelelő tájékoztatását, segítését azzal, hogy számukra a családok megerősítését és a gyermekek védelmét szolgáló nemzetközi módszereket és eszközöket mutat be. Az Egyesület elő kívánja segíteni a gyermekekkel dolgozó szakemberek látókörének szélesítését, szakmai fejlődését.

A kiszolgáltatottak, elesettek megsegítését szolgáló innovatív eljárás, a BARNAHUS-modell országosan elsőként Szombathelyen történő bevezetése méltóképpen illeszkedik Szent Márton szellemiségéhez, a „Szombathely, a segítés városa" koncepcióhoz.

Tóth Tímea
elnök

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 8

A Szociális Szolgáltatók Közhasznú Egyesülete
(9700 Szombathely, Domonkos u. 5.)

köszönetét fejezi ki

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzatának
a Jogi és Társadalmi Kapcsolatok Bizottsága döntése alapján nyújtott
jelentős anyagi támogatásáért, mellyel
a 2016-os Szent Márton emlékévben
hozzájárult e szakmai kiadvány elkészítéséhez.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 9

„Egy gyermek többet érez, mint amit egy felnőtt tud."

Krasznahorkai László

FLASKAY GÁBOR

A szülő-gyermek kapcsolat, a kötődés jelentősége az élet első éveiben

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 10

A korai személyiségfejlődés rendkívül bonyolult, és számtalan tényezőt magában foglaló folyamatainak áttekintésére a jelen keretek között természetesen nem vállalkozhatunk. Nemcsak azok bonyolultsága miatt, hanem azért sem, mert – ahogy mondani szokták – ahány szerző, annyi felfogás, annyi értékes, de különböző gondolat, amelyek közül sok összefüggésbe hozható egymással, mások viszont nem. Megkíséreljük azonban összefoglalni azokat a tényezőket, amelyek a legfontosabbak közül is a legfontosabbak, és egy koherens, könnyen érthető rendszert alkotnak, amely rendszer jól használható a gyakorlatban.

A kötődés mint alaphelyzet

Az újszülött, a csecsemő, majd a kisgyermek életében döntő tényezők a legkorábbi életszakaszban őt ért hatások, amelyek nemcsak a kicsi mindennapi testi, lelki közérzetét határozzák meg, hanem befolyásolják az egész életét, a későbbi kiegyensúlyozottságát, párválasztását, boldogságra való képességét. Természetesen az öröklött alapokat nem lehet figyelmen kívül hagyni, de ezek az alapok nyers lehetőségeket jelentenek, amelyeket felülírnak a pszichológiai tényezők, az idegrendszerükbe bevéső tapasztalások, megélések.

A koragyermekkori fejlődés alapját a gondozó személyekkel kialakuló *biztonságos kötődés* adja. Ez adja az optimális tapasztalati alapot, amelynek során a gyermek a nyugalom, a béke és biztonság körülményei között – amikor nem kell erőfeszítéseit a keletkező frusztrációtömeg, feszültség semlegesítésére fordítania – kifejlesztheti azokat a készségeket, amelyek segítségével képes lesz arra, hogy összefüggő, egységes, *harmonikus képet alkosson* a környezetében lévő fontos pszichológiai tárgyakról, elsősorban a szüleiről. Ilyen körülmények között a kisgyermek képes lesz pontosan észlelni és értelmezni az elsődleges pszichológiai tárgyak, a gondozó személyek hangulatát, érzelmi állapotát.

Kötődés és mentalizáció

Tehát a biztonságos kötődés helyzetében tanulja meg a kisgyermek *értelmezni* (mentalizálni) *az anya érzelmi állapotait*, és a benne foglalt szándékokat, törekvéseket, és ez lassan kiterjed másokra is. Az értelmezés eredményeképp a helyzethez illő viselkedéssel, illeszkedő érzelmekkel válaszol; kiépül benne

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 11

egy belső fantáziakép a valóságról, benne a fontos személyekről (reprezentációs világ) és önmagáról is (szelfreprezentáció). Érzi, tudja, hogy ki ő, és milyen viszonyban van a környezetében lévő többiekkel.

A kicsi *mentalizációs*, azaz önmagát és a környezetét értelmezni tudó képessége szorosan összefügg a gondozó személy és a kisgyermek *korai kötődési helyzetével*, a kötődés biztonságával. Az a tevékenység pedig, amely leginkább hozzájárul a mentalizációs képesség fejlődéséhez a korai – jó esetben biztonságos – kötődési helyzetben, az *anyai tükrözés*, amikor az anya vagy a gondozó személy érzelmi állapotokat jelez a csecsemő számára. Elsősorban mosolyog, kedvesen gügyög, jelzi, hogy nincs baj, vagy nincs nagy baj.

Az anyai tükrözés

Ez a tükrözés kétféle fontos szerepet tölt be. Egyrészt tükrözi az anya érzelmeit, helyeslő vagy kritikus véleményét az aktuális történésekkel kapcsolatban, így a kisgyermek jelzést kap arra vonatkozóan, hogy az adott cselekvést vagy szándékot az anya helyesli-e vagy nem tetszik neki. Másrészt az anya, az úgynevezett *„jelölt tükrözés"*-sel segíti gyermekét a kellemetlen érzések, például a testi fájdalom értelmezésében vagy a kínzó szorongás enyhítésében. Mindezek nagy jelentőséggel bírnak a csecsemő érzelmi fejlődésében. Három elemből álló egységről van itt szó. Az első a kisgyerek érzése, öröme, szenvedése, melyet megmutat. Második elemként az a mód kerül be a rendszerbe, ahogyan az anya értelmezi ezeket az érzéseket, azaz a kisgyermek érzéseinek az anya által értelmezett (jelölt) változata; majd harmadikként a jelölt visszatükrözés következik, amely a megértés mellett tartalmazza a kisgyermek érzéseire való *empátiás ráhangolódást* is. A jelölt tükrözés tehát háromféle dolgot tartalmaz: a kisgyermek érzéseit, az anya együtt érző (empátiás) érzéseit, és az anya által a kisgyermek érzéseit minősítő, értékelő komponenst. Egyszerűen fogalmazva az anya (primer gondozó) visszatükrözésével „méregteleníti" a kisgyermek kín-érzeteit és jelentősen hozzájárul feszültségei csökkentéséhez (affektus-reguláció).

A gyakorlatban mindez a következőképpen néz ki: a kisgyerek elesik és megüti magát. Átéli a fájdalmat, sírva fakad, kifejezi, hogy mennyire szenved. Az anya odalép hozzá, esetleg felemeli, magához öleli. Szavakkal és más hangadásokkal kifejezi, hogy látja, tudja, hogy nagyon fáj a kisgyereknek, hogy beütötte valamijét. De az anya még valami mást is tud, amit a kisgyerek nem, azt, hogy nem történt tragédia, nem történt semmi jóvátehetetlen, nincs nagy baj, és ezt is tudatja a gyerekkel, mégpedig nem racionális érveléssel, hanem

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 12

együttérzését kifejezve, a gyermek fájdalmát elfogadva, de értelmezve: „adunk rá egy puszit, megsimogatjuk, mindjárt elmúlik", és lehet folytatni a játékot. Ez a jelölt visszatükrözés, amelynek fő funkciója az érzelmek, érzések redukciója, szabályzása. Ha az anya, látva a balesetet, odarohan és kifejezi ijedtségét, kétségbeesését, az esetet nagy bajként fogja fel, és érzéseit jelöletlenül, változtatás nélkül tükrözi vissza, felerősíti a gyerek ijedtségét, aki azt hiszi, hogy tényleg nagy a baj, és vigasztalhatatlan lesz. De előfordulhat a másik szélsőség is, hogy a szülő rá sem hederít a balesetre, és a gyerek azt éli át, hogy valami nagyon rossz, fáj, de az ő rossz érzése senkit nem érdekel, nincs segítség. Elhagyottnak, magára hagyottnak érzi magát, és elindul a bizalmatlanság kialakulása felé, úgy érzi, hogy nem számíthat a gondozó személyekre.

Az empátiás tükrözés kudarca

Ahhoz, hogy az alcímben megfogalmazott problémakört megérthessük, be kell vezetnünk még egy fogalmat, a *nárcizmus* fogalmát, amely alatt az önmagunkkal kapcsolatos érzelmeinket, önmagunkkal kapcsolatos értékelő reflexióinkat, önbecsülésünket értjük. Ezzel szemben állnak a kapcsolati tárgyakra, azaz a környezetünkben élő más fontos személyekre vonatkozó érzelmeink. A részletekben való elmerülést mellőzve mondhatjuk, hogy az egészséges csecsemőt, a kisgyermeket életkori sajátosságként nárcizmus jellemzi. Csak később, a fejlődése során sajátítja el a mások szempontjai figyelembevételének képességét. Az önzés időszaka után a jön a „tárgyszeretet".

Azt is tudjuk, hogy a szülő nemcsak a gyermek érzéseit tükrözi vissza, hanem közléseiben saját szempontjai is megjelennek (öröme, bánata, frusztráltsága, értékrendje, nárcisztikus szükségletei, stb.). Ha ezek túlsúlyba kerülnek, és az anya kisgyerekére „önti" frusztrációit, a gyerek nem azt érzi, hogy ő fontos, hogy vele törődnek, hanem az ellenkezőjét, azt, hogy útban van, nehézségeket okoz az anyjának, ő „rossz". Egészséges nárcizmusa súlyosan frusztrálódhat, megbillen az önértékelése, és kialakul a *szégyen*, a vele együtt járó félénkséggel, gátlásossággal. A frusztrálónak megélt szülővel szemben harag, ellenségesség gerjed, amit a kisgyerek elfojt magában azért, hogy elkerülje a nyílt konfliktust a szülőkkel. Az elfojtás pedig általános hanyatlást hozhat magával, alacsony önbecsülés, levertség, és a kezdeményezőkészség hiánya alakulhat ki. A megfelelő empátiás tükrözés hiánya tehát először lehangoltságot és visszahúzódást vált ki a csecsemőből, mely utat nyit az egyre kiterjedő szégyenérzetnek is.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 13

A mentalizációt akadályozó és segítő tényezők

A szülői elhanyagolás, valamilyen súlyosabb trauma (veszteségek, szeparációs helyzetek, súlyos betegségek, nélkülözés) vagy visszaélés (szexuális vagy agresszív) megakadályozza a biztonságos kötődést, a gyermek nem képes értelmezni (mentalizálni) a szülő szándékát, és ezért nem tud megfelelően viselkedni. Ez a deficit aztán az *egész életére hatást gyakorol*, nagyfokú érzékenység alakul ki benne a sérelmekre, és viselkedése következetlen, súlyosabb esetben kaotikus, kiszámíthatatlan lesz, mert a valóság reprezentációs világa darabokra törik (disszociatív) benne, mint ahogy önképe is. Az eredmény: *csökkent mentalizációs kapacitás*, sérült kapcsolat a valósággal, gyanakvó attitűd és impulzuskontroll-problémák.

Tehát a mentalizációnak nevezett emberi képesség (a saját és más emberek érzéseinek, szándékainak észlelése és megértése) a biztonságos kötődési helyzetben tud kialakulni. Sokak szerint ez a képesség teszi az embert emberré. Ez a képesség röviden azt jelenti, hogy *elménkben képesek vagyunk megjeleníteni mások elméjét*, képesek vagyunk arra, hogy felfogjuk mások szándékát, és megértsük cselekvését. A mentalizáció kutatása ennek részleteire irányul, terápiás felhasználása pedig úgy működik, hogy a terapeuta mindent megtesz annak érdekében, hogy megkonstruálja, majd újra meg újra rekonstruálja a másik emberről a saját elméjében kialakított képét. Ezt a megfelelő formában közli is a pácienssel. Nem törekszik arra, hogy belátás történjék, bár sok terápiás beavatkozás (intervenció), amely belátásra törekszik, mentalizációs következményekkel is jár, és a mentalizáció fókuszú terápia is létrehozhat belátást. De ezek mellékhatások.

Kötődés és mentalizáció a segítő kapcsolatban

Hasonlóképpen van ez a különböző *segítő foglalkozások* esetében is. Ott is alap a biztonságos kötődési kapcsolat létrehozása, másképp fogalmazva a *bizalmi légkör kialakítása*, de egyúttal nagy hangsúly kerül a kapcsolat határainak pontos megfogalmazására és betartására is. A segítő kapcsolatban ugyanis nagy súllyal esik latba a segítő személy szempontrendszere is, segítő kapacitásának *határai* és a személyes érdeke. A segítő kapcsolat nem az önfeláldozásról szól. Inkább olyasmi, mint ahogy repülőgépek biztonsági előírásai mondják: először a szülő tegye fel magára az oxigénmaszkot – hogy segíteni legyen képes –, s csak ezután tegye fel a gyermekére is.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 14

A kötődési helyzetek azonban nem egyformák, mivel a benne részt vevő személyek, elsősorban a gondozók, szülők különbözőek, különbözőképpen viselkednek, ezért a gyermekek különböző *kötődési stílust* vesznek fel, és másmás *kötődési típus*ba sorolhatók. Többféle típusfelosztást ismerünk. Nézzük az egyik legelterjedtebb változatot!

Kötődési típusok

1. A vizsgált kisgyerekek (első életévben) nagy többsége (60-70%-a) szerencsére a *biztonságosan kötődő* csoportba tartozik. Ők az „elsődleges gondozó", az anya jelenlétében mosolygósak, vidámak, kíváncsiak a környezetükben lévő emberek és tárgyak iránt. Anyjuk távozásával azonban vigasztalhatatlanok és sírnak. Belső fantáziavilágukban felépült a biztonságot jelentő jó anya képe, akire viszont szükségük van a valóságban is a jó közérzet eléréséhez – ebben a korban. Ha az anya visszajön, az ő hangulatuk is pozitívra vált. Szemmel láthatóan örülnek neki. A biztonságosan kötődő kisgyerekek anyja általában érzékeny, a gyermek apró rezdüléseit is érzékeli, figyel a részletekre, a gyermek jelzéseit helyesen értelmezi, elérhető, biztonságot nyújt. Teljesen rá tud *hangolódni* gyermekére, sok testi kontaktust biztosít számára, gyakran megöleli, simogatja, barátságosan beszél hozzá, sokat mosolyog.

2. A második csoportot az *ambivalensen vagy bizonytalanul kötődők* alkotják. Nekik kettős érzéseik vannak a kötődési tárggyal (anya) kapcsolatban. Bíznak is benne, de a tapasztalataik azt is mondják, hogy jobb az óvatosság, mint a feltétel nélküli bizalom. Ezek a gyerekek az anyjuk jelenlétében is nyugtalanok. Ha az anya kimegy a szobából, még nyugtalanabbak lesznek, dühöt mutatnak, „hisztiznek", ahogy köznapian mondják. Kapaszkodnak is belé, amikor megérkezik, de el is lökik maguktól mintegy büntetve anyjukat. Ez a csoport két alcsoportra osztható a kötődési magatartásuk alapján.

   a) *Kapaszkodó* (csimpaszkodó) *kötődés.* Az ilyen gyerekek nem tudnak egyedül lenni. Folyamatosan a testi kontaktust keresik az anyjukkal, aki még a mosdóba sem mehet el, a gyermek ott is rajta szeretne csüngeni. Mint sejthetjük, ők is bizonytalanok a kötődésben, folyamatosan érzékszervi szinten át kell élniük az anya jelenlétét. Nem fejlődött ki bennük a belső, biztonságot jelentő anya képe, akiről tudják, hogy ugyan elment,

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 15

de vissza fog jönni, eddig mindig visszajött. A kapaszkodó gyermeket az anya *szeparációval* büntetheti. „Ha nem leszel „jó", elmegyek." A gyermek így soha nem lehet biztos benne, hogy az anya vele marad.

b) *Elkerülő kötődésű* csoport. Ezek a csecsemők nem mutatnak különösebb érzelmeket az anyjuk távozásakor. Rezzenetlenül folytatják a játékukat, a jelen lévő idegennel sem lépnek kapcsolatba, sőt az anyával sem, amikor visszatér. Megtanulták, ha ragaszkodnak anyjukhoz, sok frusztrációval járó elszakadási helyzetet kell elszenvedniük. Inkább nem kötődnek vagy legalábbis igyekeznek nem kötődni, és így elkerülni az elszakadással járó szenvedést. A mélyebb kutatások azonban kiderítették, hogy csak látszólag közömbösek, távolságtartóak. Vegetatív élettani megnyilvánulásaikat vizsgálva azt találták, hogy a szorongás és diszkomfort intenzív testi jeleit mutatják, tehát belül erősen szenvednek. Egyesek szerint ezek a folyamatok pszichoszomatikus betegségek kialakulásának alapjai.

Az elkerülő gyermekek mamája a pozitív megnyilvánulásokat feltételekhez köti. Kerüli a testi kontaktust, a gyermekkel való együttlét az ő számára inkább feladatot, közös tevékenységet – például „értelemfejlesztő" játékot jelent. Amíg a gyermek nyugodt, az anya is az. De türelmetlen, haragos lesz, ha a gyermek nyugtalan, nyűgös. Az elfogadásnak tehát feltételei vannak: jónak kell lenni.

3. A következő kötődési csoport a *dezorganizáltan* vagy *kaotikusan* kötődő gyermekek csoportja. Az ilyen gyerekek számára az anya nemcsak a szükségletek kielégítésének forrása, ahol a probléma abból adódik, hogy az anya elérhető vagy nem, biztonságot nyújt vagy nem, mint az előző csoportok esetében, hanem a gondozó személy a gyermek számára *veszélyforrás* is. Az ilyen szülő impulzív, bántalmazó magatartását a gyerek nem tudja értelmezni és befolyásolni, ezért olyan érzése van, hogy a világ – benne a szülő – kiszámíthatatlan; kiismerhetetlen, hogy milyen magatartásnak milyen következménye van. Emiatt viselkedésük, kapcsolati működésük zavart, kiszámíthatatlan: kaotikus lesz. Sztereotip mozgások fordulhatnak elő (a gyerek ringatja magát), furcsa mozgások, meglepő, indokolatlan hangadások, hirtelen bemerevedett testtartás alakulhat ki, stb.

A dezorganizáltan kötődő gyermekek szüleinél látjuk, hogy nem tudják betölteni szülői funkciójukat. Anyjuk gyakran testileg és lelkileg elhanyagolja őket, de akár súlyosabb bántalmazás is előfordulhat. Igen gyakran az

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 16

ilyen gyermekek szülei, az ilyen anyák maguk is bántalmazott vagy elhanyagolt gyerekek voltak. Emiatt én-képük negatív, sokszor nem tartják képesnek magukat gyermekük ellátására. Az ilyen anyák valóban segítségre szorulnak.

Láthatjuk tehát, hogy a kötődési típusnak van egy generációkon átívelő jellege, a szülői viselkedésen keresztül „örökítődik", avagy újratermelődik. Ezt az elsősorban az anya által közvetített átadási folyamatot az apa másfajta kötődési viselkedése kismértékben tudja módosítani.

Felnőtt kötődés

Fontos pszichológiai felismerés, hogy a gyermekkorban bevéső dött kötődési mintázat megmarad a felnőttkori működésben is, így a felnőtt embereket is *kötődési mintázatok* jellemzik, amelyek meglehetősen *állandóak*. Ez azt jelenti, hogy a kapcsolódási stílusuk, a kapcsolatuk minősége jóval kevésbé függ a partnerektől, mint ahogy ezt sokan hinni szeretnék. Természetesen létezik az a jelenség, hogy egy adott partner a „jobbik énjét" hozza ki a társából, vagy éppen a „rosszabbik énjét", de a személyiségében lévő „készlet" korlátozott lehetőségeket jelent. Csak abból lehet választani, ami adott. Azt pedig, hogy mi adott egy felnőtt egyén számára, a *gyermekkori kötődési minták készlete* határozza meg. Bonyolítja a helyzetet a párkapcsolatok esetében, hogy itt a két partner kétféle kötődési mintázata találkozik össze és formálja meg a kapcsolat fő jellegzetességeit. A felnőtt kötődési típusok elnevezése nagyjából megegyezik a gyermekkori kötődési csoportok elnevezésével.

A felnőtt kötődési típusok

A *biztonságosan kötődő felnőttek* hajlamosak arra, hogy az életüket jobbnak lássák, mint a többiek, bizalommal vannak mások iránt, mint ahogy az önbizalmuk is stabil. Az az alaphelyzet, amit átéltek kiskorukban, hogy az anyjuk érzékenyen figyelt rájuk, igyekezett kielégíteni indokolt szükségleteiket, széleskörűen gyakorolta az empátiás visszatükrözés módszerét, elismerte örömüket, bánatukat, elérhető volt számukra stb., létrehozta bennük a pozitív világképet, a bizalom képességét, így a világ a számukra a lehetőségek gazdag tárházát jelenti. Szemben azokkal, akik sokkal több frusztrációt voltak kénytelenek elszenvedni. A biztonságosan kötődők hajlamosak partnerükben is a pozitív lehetőséget látni, a hibák fölött könnyen elsiklanak és ez természetesen

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 17

a partnerükből is a jót hozza ki. Mindezek miatt mondhatjuk, hogy a biztonságosan kötődők általában boldogabbak, mint a többiek. Képesek a hosszú, romantikus, szerelemi kapcsolatra.

Az *ambivalensen kötődő*ket, ahogy az elnevezés is jelzi, egyaránt jellemzi a bizalomteli érzések és a bizalmatlanság gyakori átélése. Viszonylag könnyen csalódnak, emiatt bizalmatlanná válnak kapcsolataikban. Partnerük számára a gyakori vagy ritkább *érzelmi pozíció*váltás megterhelő lehet, folyamatos készenlétet igényel. Ezt egy biztonságosan kötődő partner meg tudja oldani, de ha a társ is ambivalensen kötődő, a feszültségek mindennapossá válhatnak.

A *kapaszkodók* szoros intimitásra vágynak. Nehezen vagy egyáltalán nem értik meg, ha a partnerük másként érez, és kevésbé szoros összefonódást szeretne. A partner hátralépését – hogy „levegőt kapjon" – már elhagyásnak gondolják, a szorongás intenzív jeleit produkálják, és könnyen előáll egy kapcsolati mikrokrízis, veszekedéssel, balhéval. A feszültség mögött általában a kapaszkodóan kötődő fél önértékelési bizonytalansága áll: úgy gondolja, partnere azért húzódik vissza, mert ő nem elég jó, „nincs rendben". Ez megjelenhet így, közvetlen formában, de projekcióval, kivetítéssel kombinálva a partnerre vonatkozó vádaskodás legkülönbözőbb formáiban.

Az *elkerülő kötődés*ű emberek számára a másokkal való szoros együttlét kellemetlen érzéseket kelt. Ők kerülik az intimitást, függetlenségre, önállóságra törekednek, mert korai kapcsolatukban a kötődési tárgyban való sorozatos csalódást kellett elszenvedniük. Emiatt kialakult bennük a bizalmatlanság. Önkéntelenül vagy tudatosan úgy szervezik az életüket, hogy lehetőleg ne szoruljanak másokra. Az ilyen ember úgy fél az elköteleződéstől, „mint ördög a szenteltvíztől".

A kötődési típusok legalacsonyabb szerveződési szintjét ezen a csoporton belül meg szokták különböztetni, és a *bizalmatlan-elkerülő* névvel szokták jelölni. Ez a csoport már nemcsak a korai érzelmi megvonásoktól szenved, hanem a szülő vagy gondozó aktív, kontrollálatlan visszaélései okoztak szenvedést a korai, legérzékenyebb időszakban. Náluk a kapcsolati tárgy ártalmas, veszélyes ágens is, akitől jobb minél nagyobb távolságot tartani.

A dezorganizált kötődési típus megjelölést felnőttek esetében nem szokták alkalmazni. Ennek az az oka, hogy a dezorganizált vagy kaotikusan kötődő kisgyerekek a felnövekvésük idejére kimunkáltak maguknak egy élhető, használható szociális magatartásforma-rendszert, amellyel átlagos élethelyzetekben többé-kevésbé boldogulnak. Így besorolhatók a fenti két csoport valamelyikébe. Akiket pedig nem sikerül besorolni, nagy valószínűséggel pszichiátriai diagnózist kaptak vagy a büntetésvégrehajtás területére léptek.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 18

Kötődési típus és segítő kapcsolat

Sok előnye van, ha a segítő foglalkozású személy megfigyeli saját kötődési hozzáállását, a kapcsolataiban újra és újra megjelenő tipikus viszonyulási formákat, és a kapcsolatokban átélt személyes érzéseit. Ezután pedig szépítés nélkül megállapítja a *saját kötődési típus*át. A kötődési típus ugyanis erősen befolyásolja a másik emberrel kapcsolatos érzéseinket, a másik emberhez való viszonyt általában, és a kliensekhez való kapcsolódásunkat speciálisan. A *biztonságosan kötődő segítő* stabil pontot jelent a kliens számára, önmaga számára pedig biztonságérzést, és a klienssel kapcsolatos rugalmasságot. Bizalma miatt nem fél indokolatlanul a kapcsolatvesztéstől, attól, hogy a kliensnek valami nem fog tetszeni, hogy elégedetlen lesz, hogy nem tud neki elég jól segíteni, stb. Nem szorong ezek emiatt, nem vetíti előre a kudarcot, így nem is kezd kompenzatórikusan viselkedni (pl. engedékennyé válni, a kapcsolat kereteit átlépni, a kliens minden kérését teljesíteni, stb.) a kapcsolatvesztés megelőzése érdekében.

Az *ambivalens kötődési csoport*ba tartozó segítő tétovázó, bizonytalan lehet, nehezen éli meg a döntési helyzeteket. Nehézségei vannak a személyek közötti kapcsolati helyzetek megítélésében. Bizonytalan a saját helyét, teljesítményét illetően. Gyakori, hogy kötni igyekszik magához a klienst, de ha ez a kötés nem sikerül, könnyen frusztrálódik, majd érzelmileg magára hagyja. Az ambivalensen kötődők két alcsoportra oszthatók: az elkerülők és a kapaszkodók csoportjára. Az elkerülők kényelmetlenül érzik magukat, ha a páciensük kötődni szeretne hozzájuk, és különböző magyarázatokat találva védő falat húznak önmaguk és a kliens közé. Gyakran előfordul, hogy önkéntelenül egy-egy kemény, jól vagy kevésbé jól megfogalmazott kritikával szembesítik, „büntetik meg" ezért a klienst. Az elkerülők hajlamosak arra, hogy túl korán engedjék el a pácienst, túl korán zárják le a segítő kapcsolat folyamatát, mert kellemetlen nekik a kliens ragaszkodása és az erősödő kötődés. Befolyásolhatja a kliens helyzetének megítélését és a beavatkozás megtervezését is a kötődési típus. Az elkerülők a szorosabb kötődés megakadályozása érdekében időhatáros beavatkozást tervezhetnek olyan esetekben is, amikor ez nem indokolt. A kapaszkodók ellenkezőleg. Akkor is időhatár nélküli szerződést kötnek, amikor elég lenne az időhatáros is. Ugyanakkor nehezen tolerálhatják a páciens önállósodási törekvéseit, és akkor is fenntartják a segítő kapcsolatot, amikor már le kellene zárni.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 19

Reméljük, hogy a segítők között nem igen van dezorganizáltan kötődő. Ha segítőkké váltak, akkor biztosan sikerült nekik a korai sérüléseik ellenére kimunkálniuk egy élhető életet, kitűzni célokat és tartós erőfeszítést tenni azok elérése érdekében. A még meglévő problémáikat sokszor felerősítheti a kliensekkel folytatott munka, beszélgetés, s az így kialakuló belső feszültség a munka hatékonyságát csökkenti. Ezért nagyon fontos igénybe venni a szupervíziós lehetőséget, ami segít rávilágítani a segítő „érzékeny pontjaira" vagy az ún. „vakfoltjaira".

A fentiekben elemzett koragyermekkorban kialakuló kötődési mintáknak nagy szerepük van mindenféle kapcsolati viselkedésben, így a kiegyensúlyozott vagy a deviancia felé sodródó életvezetésben, de a segítség elfogadásában vagy éppen adásában is. A segítő szakember munkáját nagyban megkönnyíti, ha hamar fel tudja ismerni, hogy a kliensét milyen kötődési viselkedés jellemzi. Akkor ugyanis megérti, hogy az csak ilyen vagy olyan módon tud őhozzá viszonyulni. Ha ezt képes alapvető tulajdonságaként elfogadni (például, hogy bizalmatlan, pedig ő igyekszik barátságos lenni vele), akkor ezt nem érzi sértőnek, a segítőkész igyekezetét semmibe vevőnek, hanem megérti, hogy ez az alapvető nehézsége a mindennapi életében is, hogy másokkal szemben is védekezésből támadó vagy bezárkózó.

A szakember számára fontos, hogy az önmagára jellemző kötődési viselkedését tudatosítsa, mert ez segíti abban, hogy hatékonyabban alakítsa akár a magánemberi, akár a szakemberi működését.

JAVASOLT SZAKIRODALOM

Gerhardt, Sue: *A szükséges szeretet. Az affektusok hatása a kisgyermek agyfejlődésére*. Oriold és Társai, Budapest, 2009.

Hámori Eszter: *A korai kapcsolat zavarai*. Oriold és Társai, Budapest, 2016.

Herman, Judith: *Trauma és gyógyulás*. Háttér Kiadó – NANE Egyesület, Budapest, 2003.

Kuritárné Szabó Ildikó–Tisljár-Szabó Eszter: *Úgy szerettem volna, ha nem bántottak volna*. Oriold és Társai, Budapest, 2015.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 20

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 21

„Az egész gyermek olyan, mint egyetlen érzékszerv, minden hatásra reagál, amit emberek váltanak ki belőle. Hogy egész élete egészséges lesz-e vagy sem, attól függ, hogyan viselkednek a közelében."

Rudolf Steiner

DR. KOMLÓSI PIROSKA

Gyermekek a XXI. század Európájában

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 22

A XXI. század Európájában **egyre jobbak az életkörülmények**, növekszik a kényelem, komfort, s egyre többek számára elérhető az anyagi jólét. Mi ennek az ára? A javak megszerzése komoly időráfordítást igényel, s a családtól távoli munkahely, túlórák, közlekedés, utazás, mind a családdal tölthető időt rövidíti le. A javak felhasználása pedig – még ha családi körben történik is – egyre kevésbé közös aktivitás, mert ki-ki egyre inkább függ a technika, a tévé, majd a computerek s az internet világától, ezért **a mindennapi családi kapcsolatok kezdenek kiüresedni, s egyre feszültebbé, türelmetlenebbé s örömtelenebbé válnak**.

Ebbe a világba nőnek bele **a gyermekek, akik játékból, ruhából, élelemből messze többet kapnak, mint amire szükségük van, de egyre kevesebbet kapnak közös élményből, beszélgetésből, személy szerint rájuk fordított időből s önzetlen szeretetből**. A türelmes, meghallgató, megértő, s az „olyan, amilyen" elfogadó szülői, testvéri, rokoni kapcsolatok hiányáról azért kell hangsúlyozottan szólnunk, mert ez adja a mintát a későbbi baráti, munkatársi, majd partneri s házastársi kapcsolat működtetéséhez! A fogyasztói mentalitás hajszolja az anyagiakat, a kényelmet s a szórakozást, s elnyomja a kulturális, érzelmi és kapcsolati/kötődési szükségleteket.

Pedig **a felnövekvő generációnak a személyisége fejlődéséhez nélkülözhetetlen az a légkör, amelyből szeretetet, elfogadást, megerősítést – mint éltető napsütést – kaphat.** Ugyanis az ebből kifejlődő önértékeléssel és énerővel válhat képessé majd megküzdeni a saját szükségéletei megszerzéséért, s lenne elég motivációja a tanuláshoz, a munkához.

A családjában és környezetében látott viselkedési mintákból növekedhet a készsége önfegyelemre, lemondásra s alkalmazkodásra, amelyek szükségesek már a kisiskolás kortól a társas kapcsolatok kialakításához és ápolásához.

A fent vázolt tendenciák egész Európára érvényesek, azzal a sajátossággal, hogy Közép- és Kelet-Európában a családi és rokoni kötelékek lazulása, valamint a fogyasztói mentalitás eluralkodása lassabban nyer teret. Ennek számos szociokulturális oka van, amire itt nincs mód kitérni. De érdemes néhány globális, illetve lokális sajátosságot vázolni.

Ifjúságszociológiai szempontok

A **generációk közötti viszonyok** drasztikusan gyorsan megváltoztak. A XX. század második felében az információs társadalom megjelenése okozott korszakváltást, ahogy Margaret Mead antropológus összegezte, s ez lassan, több

éves késéssel jutott el s lett jellemző Közép-Európában is. Azonban a digitalizált világ, az internet, majd a közösségi felületek megjelenése az ezredforduló óta rohamosan terjed át Amerikából Európába, országhatárokat már nem ismerve, mint a globalizáció legnyilvánvalóbb ismérve.

Miért okoz ez gondot a generációk között? Azért, mert az idősebbek már nem mozognak biztonsággal ebben az új világban, viszont „csodálják", hogy a gyermekeik s unokáik milyen korán s milyen ügyesen használják ezeket. Ezáltal kikerült a mindennapokból egy **hagyományos és fontos „kompetencia-harc" apák és fiaik között**. Ennek a küzdelemnek a lényege, hogy apa s fia közt sokféle tudás, tapasztalás, bölcsesség, készség stb. összeméretett, s ez a küzdelem a fiatalokra serkentő, fejlesztő hatással volt. Most sorvadásra van ítélve a családban a generációk közötti információcsere, mert már nem a szülőktől kérdezik meg, hogy ezt vagy azt hogyan szokták csinálni, mit szoktak ilyenkor tenni, stb., hanem az internethez nyúlnak, és pillanatok alatt olvashatják ismeretlen bölcsek ötleteit. Ezekből lehet és kell válogatniuk. KELL válogatniuk! Ez nem kis feladat, nem könnyű jól csinálni. Ugyanis a saját körülményei közt kialakult probléma és a ki tudja, milyen körülmények között született megoldás nem biztos, hogy illeszkedik. De ez csak később derül ki. Közben nem szerez tudomást a saját körülményei között jól bevált, hagyományos megoldásokról, és nem tudja értékelni az előtte járó generáció(k) tapasztalatait, életfilozófiáját, kapcsolati kultúráját, s egyéb emberi kvalitásait... hiszen ezekről nem hall.

A gyermekek, akik a Z generáció elnevezést kapták, az 1995 után születettek, ki vannak téve annak, hogy **a XXI. század gyors változásai között nem tudnak tartósan kedvelni és biztonságot adóan ragaszkodni valamihez, mert az a környezetükben hamar leértékelődik, s új, trendi dolgokat kell, hogy kövessenek ahhoz, hogy a társaik közt elfogadottak maradjanak. Biztonságos valamit akarás helyett a „pörgés" lett a normális.** Ezt persze lelkileg nem könnyű folyamatosan csinálni.

Demográfiai sajátosságok

Európára jellemző, hogy egyre több az idős ember és egyre kevesebb a gyerek. Nálunk is.

A gyermek tehát hiánycikk! Mi is hiányzik az embereknek, ha nincs gyerekük?

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 24

Nincs, aki számára fontosnak érezhessék magukat, akihez erősen kötődjenek, akitől hálát és szeretetet remélhessenek, akinek a nevelése által büszkén teljesíthessék szülői szerepüket, nincs, aki tovább vigye, amit elkezdtek s amit összegyűjtöttek, stb. A több gyerekből jut erre is, arra is, de ha csak 1 vagy 2 gyerek van a családban, a fontosságuk megnő, s **a gyermek szerepe felértékelődik és ezáltal meg is hosszabbítódik, amit mutat a hosszú évekig taníttatás, vagy éppen a „mama-hotel-szolgáltatás".**

A gyermekvállalási kedv alakulása a 2010-es évek Európájában érdekes képet mutat.

Két ország adatait emelném ki, a gazdagság szempontjából más-más póluson elhelyezkedőt.

Norvégiában a nőknek csak 15%-a, a férfiak 13%-a vallja azt, hogy az élete kiteljesedéséhez a gyermek is hozzátartozik. Magyarországon a nők 86%-a, s a férfiak 67%-a érzi az élete fontos részének, hogy gyermeke legyen. Az ezredfordulón fiatalok közt végzett kutatás szerint a kívánt átlagos gyerekszám meghaladta a kettőt, (Kamarás, Kapitány, Vaskovics, 2005), de a legtöbben egy gyermeknél megálltak. Ennek okait több vizsgálattal keresik (Dukay-Szabó, Ádám, Susánszky, Győrffy, 2013). A vágyott gyermekszám megvalósulását hivatott segíteni a 2012-ben Prof. Kopp Mária által elindított „3 Királyfi, 3 Királylány Mozgalom".

A társadalmi struktúra változásai

Az ifjúság jövőjének alakulásában továbbra is meghatározóan érvényesülnek a gazdasági és kulturális változások, amelyek már a közép-európai térségben is jelen vannak.

a) A nyugat-európai társadalmakban folytatódik a magas termelékenység, a jólét egyre szélesebb körben jellemző lesz, s „az **intenzív tömegfogyasztás társadalma**" kitermeli a sajátos fogyasztói attitűdöket s az ezzel járó értékmódosulásokat, pl. a vágyvezérelt döntések bátorítása, a jelennek élés; „Ma vásárolok, holnap megkeresem az árát"; „Legyél mindig trendi!"; stb. **Már kicsi kortól fogyasztóvá neveli a társadalom a gyermekeket**, a nekik szóló reklámokkal, ételekkel s szabadidős szórakoztató programokkal.
b) Az európai országokban látjuk, hogy a termelői szektor mellett a társadalmi **szolgáltatói szektor erősödik,** s ennek is **fogyasztóivá nevelik a gyermekeket**.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 25

„A modernizált gyermekkor és ifjúság" elve tulajdonképpen azt a szándékot takarja, hogy a fiatalabbakat korán kiemeljék szűkebb közösségükből, és szembesítsék a képzés és fogyasztás helyi sajátosságaitól idegen, általános érvényűnek, modernnek kikiáltott cselekvési szabályokkal, amelyek a szülői háztól erősen különböző kultúrát és értékrendet követnek. Ebben az újszerű, modern kontrollrendszerben az a törekvés él, hogy a fiatalokban korán kialakítsák az önálló – vagy legalábbis félig autonóm – cselekvést, elfordulva a saját hagyományaiktól. Ez lehetővé teszi a „hosszú pórázra eresztett" ellenőrzést, ami a családban jellemző szoros vezetéssel és állandó felügyelettel szemben igen csábító a számukra. („Mit csináltál ma?" szülői kérdés helyett „Milyen lesz az év végi bizonyítvány?")

c) A hagyományos munkalehetőségek zsugorodnak, s „a munka társadalmának válsága" azt is jelenti, hogy **csökken a munkalehetőség a pályakezdő fiatalok számára,** akiknek így megnehezül a jövő tervezése, s marad a mának élés.
d) Látható, hogy az oktatás is komoly piaci tevékenységgé alakult. Az EU előírja az országai lakosságának kívánatos képzettségi szintjét/százalékát. Ezért Magyarországon is nagy mértékben kellett növelni a felsőoktatási férőhelyek számát, ami persze a családoktól is komoly anyagi hozzájárulást tesz szükségessé. Drámai helyzetet teremt, hogy a tanulásban motiválatlan, érdeklődés híján lévő fiatalok tízezrei kerülnek a felsőoktatásba, ahol csak az általános színvonalromlás árán tudják őket a képzésben benn tartani, de még így is komoly gond – s EU-s projekt lett belőle –, hogy a képzésből kihullók számát EU-szerte lecsökkentsék.
e) A tanult ember esélye nagyobb a munkaerőpiacon – ez látszik még Európában. Ezért egyre több társadalmi csoport törekszik arra, hogy a társadalmi pozíciókat úgy szereztesse meg a gyermekével, hogy azt a többiekkel való versenybe küldi, hogy ott szerezze meg a szükséges kulturális forrásokat mint tőkét! Ezzel az iskoláztatási harccal a gyermeki szerepben, a család támogatásával megélt ifjúkor meghosszabbítódik.

Ezektől a gyermekektől és fiataloktól csak annyit vár el a szülő, hogy „Tanulj! Más ne érdekeljen! Mást ne csinálj, megcsinálom én!" Ez az egyoldalú elvárás a gyermek s ifjú személyiségfejlődésének kárára lehet, mert elnyomja az egyéb érdeklődési és képességbeli területeket, amellyel együtt a belső motivációja is redukálódhat.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 26

Jövőkép és munkalehetőség

Egyre több gyermek él olyan családban, ahol valamelyik szülő, de rosszabb esetben az apa munkanélküli. A csonka (egyszülős) családokban vagy a mozaik-családokban is a munkanélküliség okoz további zavart a szülők/felnőttek közötti szereposztásban. Az anyagi gondok miatt is mindennapos lesz a stressz, a konfliktus, akár a lelki vagy testi bántalmazás. Ilyen körülmények között a gyermekekben nő a bizonytalanság, mert az életük kiszámíthatatlanná vált, s hiányzik egy stabil személy, aki védelmet biztosít, s olyan, aki követhető példakép. Az egyre csökkenő önbizalmuk miatt a céljaikért nem mernek/tudnak küzdeni, s a jövőképük is elhomályosul.

Nagy a veszélye, hogy az **iskolák képzési rendszerében nem tudnak megmaradni**, kimaradnak.

A szabadidős tevékenységeik során **veszélyeztetettekké válnak deviáns csoportok által,** és a **szerfüggő viselkedések** feszültségcsökkentő hatása miatt. A fiatalok a gazdasági szférából a szabadidős tevékenységek és az internet hatására az ún. kulturális szféra irányítása alá kerülnek, s félő, hogy egyre jobban növekedni fog a munka világának, a munka társadalmának elveitől, moráljától való távolság.

Így gyakran kerülnek **a gazdaság szürke zónájába dolgozni, ahol kiszolgáltatottakká válnak** mind anyagilag, mind lelkileg és testileg, s idővel menekvésképpen a deviáns viselkedések felé sodródnak.

Az elidegenedés jelensége

A 70-es években az USA-t egy ún. nárcisztikus társadalomnak írta le Christopher Lash *Az önimádat társadalma* című könyvében. Az ezredfordulóra domináns lett Európában is ez az önközpontú, saját világot, saját esztétikumot kereső és alkotó világ. A Z generáció tagjai ezeknek a szülőknek a gyermekei, így nekik már kevés jutott – ha egyáltalán jutott – az anyai és apai önzetlen gondoskodásból, önfeláldozásból, türelmes szeretetből. De már a szüleik is nagyrészt érzelmileg kielégítetlenek, szeretetre szomjazóak, így abból eleget adni nehezen tudtak. Tulajdonképpen egy generációról generációra örökítődő érzelmi deficittel állunk szemben, amit, ha előfordult, korábban az együtt élő nagycsaládok még tudtak kompenzálni, akadhatott egy-egy nagynéni, nagyszülő, akinek volt elég szeretet- és türelemtartaléka a kapcsolódást szorongva kereső, vagy éppen az eleven, mindig szidott gyerekre.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 27

Hazánkban 1976-tól működött a GYES rendszere, egyedülállóan Európában, de azt tapasztaltuk, hogy sok fiatal anya már akkor sem tudta élvezni a gyermekével való otthonlétet, és az ún. „gyes-neurózis" vagy „négy-fal-neurózis" tünetei alakultak ki náluk. Közülük sokan csecsemőként (az 50-es években), már pár hónaposan bölcsődébe kerültek, így ők maguk sem kaphatták meg az anyjuktól a szükséges anyai melegséget.

A mai szülőkorúak, karrierre készülve, munkahelyért küzdve, az első gyermekkel egyedül vesződve, túlórázó férjüket csak este látva, bizony egyre nehezebben szánják rá magukat második vagy harmadik gyermekre. Amikor pedig később az iskolai elvárások szorongatják a szülőket is, a családi légkör egyre feszültebb lesz, s a gyermekek egyre több kritikát és elégedetlenséget kapnak, amit érzelmi elutasításként élnek meg. Ebből keletkeznek a további pszichés problémák, elsősorban az iskolai kapcsolatok terén vagy testi tünetek formájában.

Pszichológiai kutatások

Az 1950-es évektől a vizsgálódások fókuszába **a kapcsolati működések** kerültek, s az anya-gyermek kapcsolattal foglalkozó tárgykapcsolat-elmélet (pl. Bowlby) az élet első 2 évének meghatározó fontosságát bizonyította abban, hogy a gyermekben kialakuló kép a világról és önmagáról miként válik karaktere meghatározójává (basic trust vagy mistrust). Később a csecsemőkor kutatása (D. Stern) arra hívta fel a figyelmet, hogy a csecsemő mennyire aktív szereplője az anyával kialakított kapcsolatnak. A kötődéselmélet (P. Fónagy, Ainsworth,) pedig a felnőttkorban is megfigyelhető kapcsolati kötődés mintázatainak koragyermekkori eredetét bizonyította.

Mindez azt mutatja, hogy **a gyermekek későbbi életének** – a karakterük kialakulása révén – **meghatározó időszaka az első 2-3 év**. Ezért nagyon nagy dolog, ha egy társadalom ezt felismeri, és a működését ehhez igazítva segíti a következő generációt minél egészségesebbé növelni! Ehhez pedig a család, **az anya és az apa együttműködését kell támogatni ezekben az években, hogy a gyermekek körül minél nyugodtabb és szeretőbb fészek működjön.**

Hogyan érthetjük meg a gyermekeket?

Mindennél fontosabb, hogy legyen ismeretünk arról, milyen fejlődési fázisokon kell keresztülmennie egy gyermeknek, s hogy ebben mi a környezet (a család és iskola) szerepe.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 28

Legfőbb tétel, hogy **a személyiségfejlődés ciklikus:**

- **Újabb és újabb szükségleteket** hoz felszínre a fejlődés programja, ezeket meg kell hallani, és **a kielégítésüket segíteni**.
- **Valami eddig működőt, megszokottat el kell hagyni**, hogy az újnak helyet adjon.
- **Újfajta viselkedést kell kipróbálgatni,** amíg biztonsággal működik.

A változás mindig **elbizonytalanodást okoz, néha KRÍZIS-t**, amitől a gyermek szenved a legjobban (főleg a kamaszkori változásoknál), de a megoldást keresni kell. Ez akkor sikerülhet a fejlődés irányába való továbblépésben, ha a család és az intézmény (óvoda, iskola) a változáshoz elfogadóan viszonyul (E. Erikson). Ezt legfőképpen a **kapcsolati biztonság éreztetésével** lehet elérni**: „Akkor is szeretünk, ha most ilyen vagy/ ha olyan leszel!"**

A gyermek a családban

Ebben a XXI. századi felgyorsultan változó világban nem csak gyereknek, de szülőnek lenni is nehéz. A szülők egyre többet küzdenek az alkalmatlansági érzésükkel, mert ami az ő gyermekkorukban stabil, elfogadott, értéknek számító volt, az most nem számít. Igyekeznek nagyon jó szülők lenni, de **frusztrálódnak, kudarcosnak érzik magukat, eszköztelennek, ezért nő bennük a szorongás és az impulzivitás. Harag haragot szül, konfliktus konfliktust** – és kész a kapcsolati krízis, a szülőpár kapcsolatának meggyengüléséhez vezet az eltérő nevelési módjuk, amely mögött gyakran **a házastársi kapcsolat elhanyagolódása áll**. Ezt pedig csak mélyíti a 40 év körül **szükségszerűen jelentkező életközépi változás**, amikor egy sor dolgot az életünkben át kell értékelnünk.

Mitől jó egy házasság? – kérdezik ebben az időszakban kétségbeesetten a párterápiás segítséget keresők.

A gyermekek feje fölött egyre több házasság és együttélés fut zátonyra, és szakad szét a gyermekeket védő családi háló. A szakadás legmélyebb okai között a másik ember, a társ iránti vágy és szükséglet frusztrálódását találjuk. Mindkét fél remélte és kereste a biztonságos kapcsolódást, összetartozást, de **egyre nehezebb** az **értékek és a viselkedés terén való alkalmazkodás, és a konfliktusok hatékony kezelése.** És ez a mai, bizalmatlanságot sugalló világban, ahol szeretetet előlegezni nem szokás, bizony nehezen működik.

A **„Magyar lelkiállapot 2008"** kutatásban Kopp Máriáék már hangsúlyozták, hogy a jó házastársi/élettársi kapcsolat pozitív összefüggést mutat például

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 29

a nehéz, konfliktusos helyzetekben való **megküzdési képességgel**. De honnan ez a képesség? És mi rombolja? Kopp Mária és Skrabszky Árpád most megjelent könyvében, *A boldogság-keresés útjai* című**ben** bőven nyújt támpontot ezek megértéséhez. A központi tanításukat a szeretetkapcsolat erejéről alátámasztotta a Gottman-Silver szerzőpáros „szeretet-laboratóriumi" kísérlete az 1990-es években.

A **boldog házasságban** élő párok képesek voltak a partnerükre vonatkozó negatív gondolataik és érzéseik felerősödését kontrollálni, és képesek voltak a másikról való pozitív gondolkodást dominálóként megőrizni. Ezen túlmenően arra is képesek voltak, hogy önkritikusak legyenek, korrigálják önmagukat, és a társuktól bocsánatot kérjenek. **Igyekeztek a társukat tisztelni, kedvében járni és közösen vállalt céljaik és terveik voltak.** Ezek a boldog házasságban élő párok 4 évvel tovább éltek az átlagosnál! A szervezetükben kimutatták, hogy az ún. „Killer-sejtek" (a rákos sejteket pusztítók) jóval gyorsabban szaporodtak, hatékonyabban működtek.

A **boldogtalan házasságban** élőkre az volt jellemző, hogy csak önmagukért aggódtak és védekeztek, és idővel **a korábban szeretett társukat ellenségként, fenyegetőnek kezdték látni.**

A válási árvákról

A válás legmélyebb hatásai a gyermekekre az **ön-leértékelődés**, („Nem voltam annyira fontos, hogy itt maradjon…"); a **távozó szülőt leértékelő harag**, melyet csak még inkább szíthat a másik szülő („Az apám egy ilyen-olyan alak!"); a **lojalitás-konfliktus**, amely nem engedi, hogy bármelyik szülő felé spontán, őszinte örömöt, szeretetet érezzen, ugyanis látja (látni véli?) a másik szülő arcán a fájdalmat (vagy haragot!), ha netán jókedvűen készül a láthatásra vagy jön onnan haza. Ezért meg kell tanulniuk elfedni, eltitkolni a pozitív érzéseiket, mintha az bűn lenne! Mintha nekik nem lenne szabad szeretni a másik szülőt!? Ez az érzelmi elbizonytalanodás a későbbi párkapcsolataikban is zavaros reakciókhoz vezethet.

Szomorú adat, hogy a válási árvák közt gyakori a **krónikusan magas stresszhormon**, és gyakori közöttük a **depresszióval, alvászavarral** és **figyelemzavarral,** tanulmányi nehézségekkel, **teljesítményromlással** küzdő gyermek. A reakcióik az életkoruktól függenek, de az „egyesítési vágy" éveken keresztül dolgozhat bennük. Gyakori az érzelmi bezárkózás és elmagányosodás, bizalmatlanná válás. Sokszor látjuk, hogy a magányos szülő a gyermekét

emeli maga mellé, mint felnőtt társat, megosztva vele az érzéseit, indulatait, a gondjait, és elvárja tőle a felnőtthöz méltó támogatást, segítséget, a szülői feladatok átvállalását. Ez a parentifikáció a gyermek számára **a másik szülő elvesztése mellett a gyermekkor elvesztését is jelenti**!

A válás, mint védekezés

Egyre többször derül ki, hogy a válás mögött a párkapcsolat abuzív működésétől való megszabadulás kísérlete állt, ami tulajdonképpen minden családtagot kiszabadított egy destruktív légkörű élethelyzetből. Ezek az ún. **bántalmazó kapcsolatok, ahol a két személy kórosan összekapaszkodott**, (szado-mazochisztikus) kapcsolatfüggőségük tartotta fent a családi lét ilyen módját. A gyermekek számára a legszorongatóbb, amikor a támaszt jelentő szülőt látják gyengének, áldozatnak, bántalmazottnak, illetve bántalmazónak. Ebből a hasadásos helyzetből nem könnyű ép lélekkel kikerülni! Az a gyermek is traumatizáltként él tovább, akit fizikailag vagy lelkileg nem bántottak. A PTSD (**Post Traumás Stressz Szindróma) tüneteitől** szenvedővé válik, akinek pszichológiai segítséggel sikerülhet túljutnia ezeken a lelki traumákon. Az egyik jellemző **lelki teher** a gyermekeken, hogy az a **bűntudat gyötri őket éveken/egy életen át,** hogy talán nekik kellett volna jobban viselkedniük, vagy éppen a szülőhöz máshogy viszonyulniuk, vagy valami segítséget keresniük számára.

A lányoknál az anyával való (kötelező) szolidaritás, és az apától való megbántottság/elutasítottság megnehezíti a későbbi partnerkapcsolatokat, hiszen sem a női szerepében nem tud magabiztos lenni, sem a férfit nem tudja pozitívnak látni s elfogadni, és a bizalmatlanság kezdi gyötörni… Fontos, hogy az apjukkal előbb-utóbb rendezzék valahogy az érzelmi kapcsolatukat…

A mozaikcsaládok nehézségei

Egyre több szülő dönt úgy a válás után, hogy nem tud, nem akar egyedül élni és társat keres… Hasonló társat, akivel sorstársak, aki megérti az ő fájdalmát. S ilyenkor mindenki viszi a saját gyerekeit a közös életbe. A gyermekek számára ez több szempontból is nehéz helyzet. A válás után egy szülőbe kell olyan biztonsággal kapaszkodni, ami pótolja a másikat is. Ez a görcsös biztonságkeresés nehezen veszi tudomásul, hogy a szülő is akar kapaszkodni valakibe, aki

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 31

nem ő... Az új társ riválisa lesz a kapaszkodó gyermeknek, de „felszabadítás" a maga szabadságát kereső gyereknek. Az életkori és karakterbeli különbségek nagyok lehetnek a gyermekek reakcióiban. A szülő dolga – nem könnyű – ezt elfogadni és kezelni.

Eközben a két felnőtt azzal küzd, hogy a saját gyermekét elfogadtassa a társával, s önmagát pedig annak a gyerekeivel. Az érzelmi elfogadás mellett nem kis feladat a kétféle működéshez szokott családok közös működésének kialakítása, s ennek menedzselése. A kritikus terület a normák, szabályok elvárása, betartatása és a fegyelmezés. Ebben a társ segítségül hívása sértheti a gyereket, amit a szülő lelki erejétől függően elvisel, vagy behódol neki, s a társat kizárja az ő gyermeke neveléséből. Az ebből adódó konfliktusok a gyermekek mindkét szülő kontrollja alól való kicsúszásához is vezethetnek.

Tudnunk kell, hogy gyakori annak a veszélye, ha a leánygyermekre szemet vet az új társ, akit nem tart vissza a vérségi tabu, s ha nincs elég önfegyelme és morális tartása, a gyermeklány kiszolgáltatottá válik a férfi vágyainak. Ilyenkor az anyák is igen nehéz helyzetbe kerülnek: a lányuk riválisukká vált, ugyanakkor védelemre szorul. De ha védi őt, akkor a társát, a támaszát, akár a család kenyérkeresőjét veszíti el. Első reakciójuk gyakran az önvédelem, meg sem hallják, el sem hiszik a lányuk által panaszoltakat. De olyan lehetőség is ismert, amikor ez kapóra jön, hogy a férfitől megszabaduljanak. Az igazság kiderítése komoly szakértelmet kíván, elsősorban a gyermek kihallgatása során. Erre fel kell készíteni az illetékeseket.

Tragédiák hullámát indítja el az ilyen férfi... De a társadalom megítélése gyenge ahhoz, hogy félelmet keltve meg tudná fékezni őket. Úgy vélem, a társadalmi fellépésnek kellene sokkal szigorúbbnak lennie, hogy a férfi belső gyengesége ellenében a félelem adjon neki erőt az önfegyelemhez. Ehhez büntetéseket kell hangosan statuálni, publikussá tett pereket, hogy lássák, ezt nem lehet büntetlenül tenni, nem lehet megúszni!

A migrációról

Európa legaktuálisabb problémája, hogy nyilvánvalóvá vált, a multikulturalitás nem működik, a távoli kultúrák integrációja: illúzió. Közelebbi kultúrák esetében ismertek a migráció folyamatának fázisai. Az egyén vagy a család alapvető kulturális, ökológiai és szociális változásokra kényszerül. A gyermekek ebben még kiszolgáltatottabb helyzetben vannak, hisz a nélkülözés és a szülők szorongása még inkább fokozza a bizonytalanságérzésüket. Az újba való beil-

leszkedés a régi elhagyása-elvesztése árán következik be. Az elhagyott, egy valaha biztonságot jelentő *életmód* elhagyása révén, amelynek kezeléséhez megvoltak a többé-kevésbé *bevált viselkedési módjai*. Elveszít egy *társas közeget* is, amely egy jól-rosszul működő *szociális segítő hálóként* működött körülötte. Ezenkívül nyelvének, identitásának, társadalmi integráltságának a közösséghez kötő erejét és hatékonyságát is elveszíti. Ezek a veszteségek mindenképpen kibillentik az egyént az egyensúlyából, akár szándékosan, akár kényszerből hagyta el otthonát. De hogy ez a „veszteség" a fejlődés irányába vezet tovább, vagy a családban különféle zavarokat (viselkedési, pszichés, szomatikus tünetek formájában) okoz, az sok tényezőn múlik.

A migráció /kivándorlás folyamatának szakaszait a jelenlegi migránsoknál nem is ismerjük:

- előkészületek a kivándorlásra (eladják az ingatlanjukat s ingóságaikat, elbúcsúznak, stb.);
- a kivándorlás folyamata (ami a mostani körülmények között egészen horrorisztikus lehet);
- a beilleszkedés erőfeszítései/túlkompenzálás (a jelenlegi helyzetben kérdéses, hogy van-e?);
- a dekompenzálódás (ez a jelen helyzetben nem így alakul, mert nem kezdenek munkába állni).

A dekompenzáció, majd valamiféle krízis időszaka bekövetkezik…

Pár hónap után a szembesülés az új élet igényeivel elkerülhetetlen. Tudomásul kell venniük, hogy a környezetükkel „versenyképesnek" kell lenniük. Ennek kialakításához a család identitása átdolgozandó, a múlttal való kontinuitás felépítendő, értékrendjük módosítandó, de ebben helyet kell, hogy kapjanak a korábbiak. Ehhez a „gyászmunka" sikeres elvégzése a feltétel. Ez a folyamat lassú, s a mindennapok számtalan problémája keményen igénybe veszi a család érzelmi teherbírását, kudarctűrését. A családi kohézió s a családi szerepek rugalmassága e krízis kezelésének záloga.

Ami sok-sok év után is látható itt Európában, az a következő: látható a családok szintjén, a többedik generációban – mint transzgenerációs jelenség – a kielégíthetetlenség. Az évtizedekkel ezelőtt befogadott munkavállalók gyermekei ill. unokái, a többedik generációjuk mélyen „boldogtalan". Valami mást vártak, mint amit kaptak és elértek. Elégedetlenségükben a befogadó társadalommal fordulnak szembe, érzelmileg „hazatérnek", s ott rátalálnak azokra, akik a radikalizálódásukat szítják. A tragikus, hogy mindenki boldogtalan lesz a folyamat előre haladtával. Hogy mi lesz a helyzet a frissen érkezett, és nem munkát, hanem segélyt kereső migránsokkal, azt nem lehet tudni.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 33

A XXI. század Európájában a gyermekeknek fel kell készülniük valamiféle változásra. Mivel még nem tudni, ez mi lesz, a legfontosabb, hogy a saját autonóm biztonságukat, stabil értékeiket legyenek képesek megvédeni, s ezt a nemzetükhöz tartozva tegyék.

Mindenesetre Magyarországon is gondolkodnunk kell azon, hogyan tudjuk a gyermekeket felkészíteni a saját értékeik megélésére és megőrzésére, a családokból és a közösségekből merítve erőt. Ebbe az irányba felkészítendő őket egy komoly első és nagy lépés lenne **a magyar–roma kapcsolat rendezése**. Talán egy **„közös külső veszély" ebben segíthet, ha tudnánk ezzel megfelelően dolgozni.**

FELHASZNÁLT IRODALOM

Bancroft, L.–Silverman, J.–Ritchie: *Lehet-e jó apa a bántalmazó? A partnerbántalmazás hatása a szülő-gyermek kapcsolatra*. Háttér Kiadó – NANE Egyesület, Bp. 2013.

Dukay-Szabó Sz.–Ádám Sz.–Susánszky É.–Győrffy Zs.: *Gyermekvállalás fiatal felnőttek körében: vágyak kontra tények*. In: Susánszky É.–Szántó Zs. (szerk.): *Magyar lelkiállapot 2013*. Semmelweis Kiadó, 2013. 227–244. o.

Komlósi P. (szerk.): *Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés*. L'Harmattan–Károli Egyetem, Budapest, 2014.

Krivácsy P.–Battonyai T.–Marsi Z.: *Kamaszkori vészhelyzetek. S.O.S megoldások*. Léghajó Program Kft., Budapest, 2012.

Paksi B.–Elekes Zsuzsanna (2000): *A család hatása a fiatalok alkohol- és egyéb drogfogyasztási szokásaira*. In: Spéder Zsolt, Tóth Pál Péter (szerk): *Emberi viszonyok – Cseh-Szombathy László tiszteletére.* Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság – Századvég, Budapest. 161–180. o.

Paksi Borbála: *Iskolai agresszió*. In: Demetrovics Zsolt–Paksi Borbála–Dúll Andrea (2009): *Pláza, ifjúság, életmód. Egészséglélektani vizsgálatok a fiatalok körében.* NDI. L'Harmattan, Budapest

Rose, Ingrid: *Az iskolai erőszakról. Tanulmány az elidegenedésről, a bosszúról és a jóvátételről*. Oriold és Társai K., Budapest, 2010.

Tari Annamária: *Az Y generáció. Klinikai pszichológiai és társadalomlélektani összefüggések az információs korban*. Jaffa, Bp. 2014.

Tari Annamária: *A Z generáció. Az Y generáció után következők*. Jaffa, Bp. 2015.

Uzsalyné Pécsi Rita: *A nevelés az élet szolgálata. 5. Bizalom, fegyelmezés, tekintély*. Kulcs a Muzsikához Kiadó, Pécs, 2013.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 34

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 35

„Meghökkentő, hogy a gyerekek mennyire nem felejtik el,
ha valami megrázkódtatás éri őket."

Agatha Christie

DR. LAZÁRY GYÖRGYNÉ

Az izlandi Barnahus-modell és magyarországi implementálása

BARNAHUS
HUNGARY

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 36

A BARNAHUS

egy több szervezetből összeálló (multiagency), gyermekbarát szervezet az áldozattá váló, szexuálisan bántalmazott gyermekek számára.

A BARNAHUS

a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósulásának legtökéletesebb terepe az interdiszciplinaritás jegyében.

A BARNAHUS

izlandi szó, gyerekházat jelent, speciális gyerekházat, egy kívül-belül gyerekbarát épületet, és egy 5 lábú, az igazságszolgáltatást és a szakellátást magában foglaló modellt.

Az első Barnahus Izlandon jött létre 1998-ban, alapul véve az US CAC megközelítést. A korábbi évek adatait figyelembe véve Európában évről-évre nőtt a gyermekekkel szembeni szexuális erőszak miatti feljelentések száma (de nem nőtt egyáltalán az ítéletek száma).

A gyermekekkel szembeni szexuális zaklatás, szexuális erőszak mint bűntény az alábbi sajátosságokkal rendelkezik:

- a gyermekáldozat rendkívül sebezhető;
- a szexuális abuzálás úgynevezett „csendes" bűncselekmény, az elkövető titoktartást kér, követel az áldozatától;
- az áldozattá vált gyereknek 14 év alatt, de 14–18 év között is komoly nehézségei vannak az esetről való beszámoláskor, bárkinek is teszi azt;
- bizonyíték- és bizonyítottság-hiányos a bűntény;
- leggyakrabban a gyerek beszámolója az egyetlen bizonyíték;
- orvosi bizonyítékok az esetek 10%-ában érhetők el (speciális eszköz, kolposzkóp is kell hozzá), és az esetek kevesebb, mint 5%-ában bizonyulnak perdöntőnek;
- más konkrét bizonyíték vagy szemtanú a bántalmazott gyerek kivételével ritkán fordul elő.

A gyermekek szexuális bántalmazásának problémakezelése nemcsak a rendőrségre, bíróságra tartozik, hanem több agency-re, szervezetre, és azok átfogó

beavatkozására (szakellátás, alapellátás, gyámhivatal, védőnői hálózat, óvodák, iskolák, orvosi háttér, rendőrség, bíróság, ügyészség) is.

A gyermekáldozat (szemtanú) beszámolója szükséges, hogy
- a gyermek általa biztonságba helyezhető legyen,
- a gyermekáldozat megfelelő segítséget kapjon, amely segíti a pszichikai és fizikai felépülését,
- a bűntényt felderítsék nyomozással, vádemeléssel és ítélethozással,
- az elkövető ne követhesse el a jövőben újra a bűncselekményt.

Az áldozat többszöri kikérdezése (a jelenlegi magyar gyakorlat) ártalmas a gyermekáldozatra nézve.

- A különböző szakemberek által végzett újra és újra ismétlődő interjúk különböző helyeken retraumatizálják és reviktimizálják őket, azaz az áldozat újra és újra átéli az erőszak okozta komplex traumát.
- A retraumatizáció és a reviktimizáció súlyosan sérti azt a főszabályt, melynek értelmében **a gyermek mindenek felett álló** érdekét kell figyelembe venni.
- Az újra és újra ismétlődő és strukturálatlan interjúk torzíthatják a gyermek beszámolóját.
- A rávezető, félrevezető és zárt kérdések, illetve a gyermek felnőtt általi befolyásolhatósága miatt torzul a gyermek vallomása, és végül is a beszámolója értéke bizonyítékként csökken.
- A bíróság és ott a meghallgató szoba, a rendelőintézet orvosi vizsgálója, a gyámhatósági ügyintéző irodája, az akár 4-5 pszichológus szobája, a rendőrségi gyermekbarát (?) kihallgató szoba NEM gyermekbarát létesítmények.
- A nem gyermekbarát, a nem áldozatbarát környezet pedig önmagában magas szintű stresszt vált ki az áldozatból, és kizárja az optimális tanúságtételt.

A gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 3.1. cikkelye kimondja, hogy: „A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben, a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban."

A Barnahus gyermekbarát intervenciójának küldetése

- A gyermek mindenek felett álló érdekében történik anélkül, hogy engednének az emberi jog elvéből.
- Biztosítják a tisztességes eljárást, a közvetlenség elvét.

Mi van a Barnahusban? Mi van egy épületben?

BARNAHUS

Orvosi vizsgálatok és értékelések.	Közös feltérképező interjúk, bírósági vallomások, gyermekvédelmi szolgálatok által végzett interjúk.	Az áldozat és családjának azonnali terápiája.
Családi tanácsadás támogatása.	Konzultáció és tanácsadás a helyi alapellátó és szakellátó szolgálattal.	Oktatás, kiképzés és tudományos kutatás.

A Barnahus épületében a bírósági tárgyalás (a gyermekáldozat egyszeri kihallgatása) az infokommunikációs technológia segítségével történik:

- Egy távirányítású kamerákkal ellátott gyermek-meghallgató szoba online, zártláncú videóhálózatba kötve a monitoring szobával, ahol az igazságszolgáltatás szakemberei real-time, nagyképernyős monitoron követik a meghallgatást, kérdéseket tehetnek fel, és szólnak, ha megvan a gyermek vallomása.

- A DVD-re rögzített videófelvételen igazságügyi pszichológus részvételével a gyermeki nonverbális kommunikáció elemzése és értékelése zajlik. Szeretnénk elérni, hogy a gyermeki metakommunikáció ne csak a gyanút erősítse meg, hanem váljon bizonyítékká is!

A Barnahusban terápiát végző pszichológus szakemberek egyben tanúk a bírósági perben, és munkájuk tapasztalatairól folyamatos jelentést adnak.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 39

Az izlandi működés elmúlt 18 évi tapasztalatai

- Fokozódott a társadalmi tudatosság, érzékenység.
- Mára a Barnahus megbízhatóságát és hitelességét a közvélemény és a szakemberek is egyaránt elismerik.
- A felfedezett gyermek-szexuális zaklatások száma arányaiban nőtt.
- A bűnügyi nyomozások száma több mint kétszeresére nőtt.
- A vádiratok száma a háromszorosára nőtt.
- Az elítélések száma a háromszorosára nőtt.
- Utánkövetéses vizsgálatok bizonyítják, hogy jobb kimenetelre számíthatnak az áldozatok és a családjuk.
- Megbízható statisztikák készülnek, és a tudományos kutatások lehetőségének tárháza is bővül.
- Egyértelműen a Barnahus komplex modellnek tulajdonítható, hogy az elmúlt 3 évben lineárisan csökkent a szexuális abúzusok száma Izlandon.
- A Barnahusban hisznek a gyermeknek!
- A Barnahusban, ha a gyermek az interjú során kimondja az elkövető nevét (95%-ban ismert az elkövető), akkor azt a személyt előzetes letartóztatásba helyezik.
- 2016-ban Európában 51 városban volt már Barnahus.
- A Barnahusban folyó tudományos kutatási tapasztalatok szerint lineárisan nő az észlelések, a büntetőeljárások, vádiratok és ítéletek száma.

A Balti-tengeri Államok Tanácsa az Európai Uniótól kért nagymértékű pénzügyi támogatást, az úgynevezett PROMISE I. (*promoting child-friendly multidisciplinary and interagency services supporting child victims of violence*) nevű projektjükhöz, melynek célja: a multidiszciplináris szervezetek közötti szolgáltatások promotálása a bántalmazott gyermekek számára. A másfél éves projektbe Magyarországról az Eszter Alapítványt és a szombathelyi Barnahus stábot hívták meg, 11 másik európai ország mellett.

A szombathelyi stáb elmúlt egy évben végzett munkáját értékelve (**2016. november 15-én Magyarországon elsőként Szombathelyen, a TEGYESZ épületében nyílt meg a Barnahus pilot egység: orvosi szoba, meghallgató és monitoring szoba, zárt láncú videóhálózattal**) a Balti-tengeri Államok Tanácsa a PROMISE II-be is meghívta a szombathelyi stábot másik 7 európai ország mellé, a konkrét Barnahus-beli munka elsajátítására.

Folyosó – váró

Meghallgató szoba

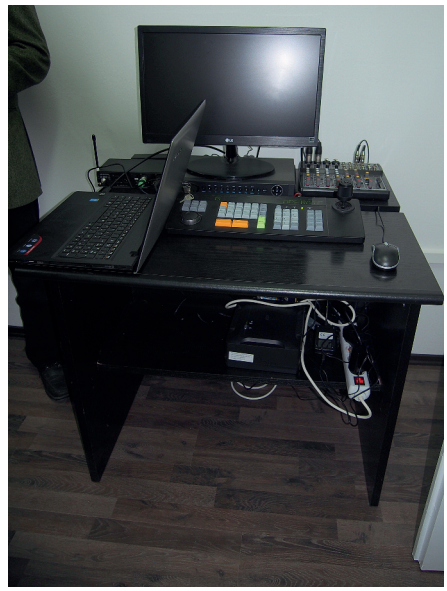

Monitoring szoba audio-vizuális eszközökkel

Orvosi szoba

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 42

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 43

„A gyerekek sok mindent tudnak, néha a legfurcsább dolgokkal is tisztában vannak. A gyerekeknek nagyon jó érzékük van. Sokat látnak, sokat megértenek, ha ritkán is beszélnek róla. Sokat tudnak, amit a felnőttek nem vesznek észre."

Agatha Christie

DR. LAZÁRY GYÖRGYNÉ

A bántalmazott és a szexuálisan bántalmazott gyermek meghallgatása

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 44

A gyermekkorú áldozat meghallgatásának általános pszichológiai szempontjai

A gyermeket meghallgató szakembernek, legyen bármely hatóság képviselője (rendőrség, bíróság, gyámhivatal), két szempontot kell figyelembe vennie:

1. A cél:
   a sértett korának, **személyiségének figyelembevételével** (normál képességű vagy retardált vagy értelmi fogyatékos /ezen belül debilis vagy imbecillis/; vagy pszichésen beteg: krónikusan szorong, juvenilis depresszióban szenved, kényszeres, fóbiás, pszichopata személyiségzavaros, tanulási nehézségei vannak /diszlexia, diszgráfia/, poszttraumás stressz szindrómában szenvedő, BTM szindrómás, azaz egyszerre van jelen a beilleszkedési, tanulási, magatartási zavar) **a lehető legrészletesebb, őszinte vallomás elérése**.

2. A cél elérése mellett a sértett gyermek érdekeit is szem előtt tartva, vagy **a gyermek mindenek felett álló érdekét** szem előtt tartva, a vallomástétel sokkoló, kellemetlen hatásait igyekezni kell elkerülni. Elsősorban **el kell kerülni a többszöri vallomástétel kényszerűségét**, mert a többszöri vallomástétel kivétel nélkül, minden esetben traumatizáló.

A gyermek tanúvallomását befolyásoló tényezők

1. A bűncselekmény sajátosságai, típusai, az elkövető kapcsolata a gyermekkel, a lojalitás problémája, az eltelt idő, a kihallgatások száma, együtt él-e továbbra is az elkövetővel, életkora, családban él-e vagy állami gondoskodásban.

2. A meghallgatás körülményei.

3. A gyermeket illetően:
   kognitív sajátosságok: emlékezet, figyelem, érzelmi intelligencia, hazugság fogalmának ismerete, fantázia szerepe az életében.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 45

A bűncselekmény sajátosságai

A szülő által bántalmazott gyermekek gyakran lojálisak a szülővel, 5-6 éves kortól már érzik, hogy ha elárulják a szüleiket, azzal bajba sodorhatják. Nevelőotthonban lévő kisgyermekek is tudják, értik, hogy ha „vallanak", esetleg soha nem kerülnek haza. A gyermekek akár jogosnak is érezhetik a szülő általi verést, ha rosszak voltak: azt gondolják, megérdemlik. Kamasz gyermekek különösen védhetik szüleiket, hiszen ebben a korban történik a kisgyermekkorban elszenvedett pszichés traumák feldolgozása, s ehhez szükségük lenne mindkét szülőjükre, ezért védik őket. A másodlagos azonosulás is a kamaszkor genetikailag kódolt feladata: ehhez kell a tökéletesnek észlelhető szülő, ezért védik szüleiket, úgymond nem akarnak rosszat mondani rájuk.

A szexuális abúzus esetén:

- Ha a szűkebb családból kerül ki az elkövető, a gyermek is védi a családját, mert érzi, vagy megmondták neki, hogy őszinte vallomása a család szétszakadásához vezethet.
- Egyszerűen nem akarja, hogy az elkövető tárgyalásra járjon, börtönbe kerüljön.
- A gyermek kifejezett kérése lehet az is, hogy büntessék meg az elkövetőt, kerüljön börtönbe, különösen akkor, ha a gyermek élete gyökeresen megváltozott, pl. kiemelésre került a családból, s mondjuk az elkövető apa továbbra is együtt él az anyával a régi otthonban.
- Egyszeri abúzus esetén gondolhatja a gyermek, hogy nem is olyan nagy az elkövető bűne, és biztos hibás ő is abban, hogy megtörtént a dolog.
- Többszöri abúzus esetén depressziós lehet, vagy regresszióban van, és azért nem tud beszélni.
- Az elszenvedés után közvetlenül:
  - 1–3 nap: a gyermek beszélni akar feltétlenül;
  - 1 vagy 2-3 hét: még tarthat a krízisállapot, tehát beszélni akar a gyermek;
  - a kiderülés után 3 hét – 1-2 hónap: már inkább felejteni akar;
  - 2 hónap után: nagyon kínos, traumatizáló élmény az újra és újra felidézés.

A felnőtt elkövető esetén a gyermek elveszíti a bizalmát a felnőttekben (főleg, ha pl. anyja sem hisz neki).

A kihallgatás során meg kellene bíznia egy idegen, akkor először látott felnőttben, őszintén kellene beszélnie, de már lehet tapasztalata arra nézve, hogy az őszinteségből csak baja származhat (anyja haragszik rá, pl. apja előzetesben, a tágabb család hazugsággal vádolja, vagy bűnösnek tartja saját magát, mert „belement" a dologba), bűntudata, súlyos szégyenérzete van.

A szexuális abuzálásos bűncselekmények egy sajátossága, hogy az elkövető szerint nekik már „van egy közös titkuk", amit ha elmond az áldozat, elviszik intézetbe, „apád börtönbe kerül", „nagymama meghal", „anyád elhagy bennünket". Kiskamasz, kamasz gyermekek képesek mélyre temetni a titkot, akár „megnémulni is" (részleges vagy teljes mutizmus!).

A meghallgatás körülményei

A legideálisabb, ha csak a meghallgató és a gyermek van jelen. (Ennek ellenére ma is előfordul Magyarországon a bírósági szakaszban, hogy a szobában a gyermek háta mögött ül még 4-5 felnőtt, mondván, hogy „nem látja a gyermek őket, tehát nem is zavarhatják őt a vallomástételben".)

- A szülőnek legtöbbször befolyásoló hatása van, 6 év alatt esetenként viszont jelenléte megnyugtató lehet.
- Ha a gyermek hosszas unszolásra sem akar megszólalni, az anya viszont kéri, hogy kimehessenek a mosdóba, ahol hosszasan elidőznek, s visszajőve, mint egy betanult szöveget felmondva a gyermek beszélni kezd. Legyünk résen, és lehetőleg kerüljük az ilyen helyzetek kialakulását, mert szinte minden esetben arra kell gondolnunk, hogy az anya a mosdóban valamire betanította a gyermekét.
- Pszichésen sérült, 6 év alatti gyermeket esetleg nem lehet leválasztani az anyjáról – ez figyelmeztető jel.
- Diktafon, de inkább videós rögzítés a korszerű, célravezető. (A rendőrségen lévő gyermekbarát kihallgató szoba halszemoptikás kamerája alkalmatlan eszköznek bizonyult. A szobában maradt páncélszekrény sem bizalomgerjesztő.)
- Szexuálisan abuzált kislány esetében nő kell, hogy legyen a meghallgató személy.
- Minden meghallgatónak jártasnak kell lennie a gyermekfejlődés-lélektanban és a patopszichológiai ismeretekben is.

- Minden esetben tisztázni kell a hazugság és az igazmondás fogalmát a gyermek életkorának megfelelő szinten, egyértelmű szavakkal (értelmi fogyatékos gyermekek esetében is!).
- Ismerjük meg a meghallgatás előtt, hogy mi a hobbija, miben eredményes, s először erről beszéltessük (ha a közelmúltban valami pozitív élmény érte a gyermeket, akkor arról is).
- Biztassuk arra, hogy kérdezzen bármit tőlünk.
- Mondjuk el részletesen, hogy mi fog zajlani, mennyi ideig tart, hogy amire nem akar, nem kell válaszolnia.
- Legyen egy levezető szakasz, pl.: mi a 3 kívánsága, rajzolja le magát az esőben, vagy családja minden tagját kedvenc időtöltése közben, vagy nekünk emlékbe rajzoljon (főként, ha ilyen rajzok vannak a szobánk falán).

Gyermeki kognitív sajátosságok

Emlékezet

A 3 éves kor előtti élményeinkre nem emlékezünk, mert a hippokampusz, az emlékezeti nyomokat őrző terület, nem fejlődött még ki teljesen. Ha igen, az azért van, mert a család egy-egy epizódot sokszor felemleget.

A gyermekek 3-6 éves kor között képesek a pontos, szabad felidézésre, de számolnunk kell a konfabuláció jelenségével.

Olyanok szeretnének lenni, mint az azonos nemű szülő, szeretnék, ha olyan események is történnének velük, mint az azonos nemű szülővel. Elsősorban felnőttek szeretnének lenni, a nemüknek megfelelően, szeretnék azt az érzelmi élményt is átélni, amit felnőtt szülője átél az ellenkező nemű párjával, a kisfiú szeretné feleségül venni az anyját, a kislány meztelenül illegeti magát az apja előtt, miközben, ha vetkőzik, esetleg már kiküldi az apját a fürdőszobából. Amit apja csinál anyjával, azt képes úgy elmondani, hogy az vele történt meg.

Életkori sajátosság, hogy a vágyaikat valóságként, a valóságot puszta vágyként mondják el.

> Pl.: A 6 éves Vanessza szülei elváltak 2 éves korában, anyja, aki debilis, egyedül neveli egy szoba-konyhás minigarzonban, ahol a szobán nincs ajtó. Alkoholista apja visszajár, ilyenkor megerőszakolja az anyát, ha

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 48

a kislány otthon van, akkor is. Az anya alkalmanként ismeretlen férfiakat hord fel, egyalkalmas, szexuális kalandra, és gyakran a kislányt a mini fürdőszobába küldik be. Vanessza nagybátyja és nagyapjának férfi testvére, illetve annak felesége szeretik, szánják a kislányt, és a nyári szünetben néhányszor elviszik strandra, vesznek neki ezt-azt. Egy szombati napon a kislány mesélni kezd a nagymamának; konfabulál, azaz először elképzeli, hogy vele azt csinálja az általa szeretett két férfi, mint amit a lakásra felvitt férfiak az anyjával, aztán úgy meséli el, mint ami meg is történt vele.

A nyitott kérdések a meghallgatáskor több részlet felidézését teszik lehetővé, de a részletek nem pontosak.

6-8 éves kortól viszont a nyitott végű kérdésekkel nyert információk pontossága kezd közelíteni a felnőttekéhez, de csak a cselekvések rekonstruálása terén. **6-8 éves gyermeknek a fogalmi gondolkodása még szegényes.**

Vigyázat!

Zárt végű kérdésekre (pl.: Télikabát volt rajta?) 12 év alatt hajlamos a gyermek igent mondani akkor is, ha nem úgy volt, mert arra gondol, hogy a felnőtt jobban tudja, és a gyermek minden esetben többé-kevésbé meg akar felelni a felnőtt elvárásainak!

Nevelőotthonban nevelkedő, a korai anya-gyermek kapcsolatban súlyosan sérült gyermekek viszont mutathatnak teljes érdektelenséget a felnőtt kérdező iránt, nem érdekli őket, hogy egy helyzetben vannak, nem akarnak senkinek megfelelni, senkinek a kedvére tenni.

A konfabuláció után nézzük meg **a hazudás** jelenségét. (A konfabuláció nem hazugság, bár sokan annak vélik!)

A hazudás 5-6 éves kortól tanulható, utánzással, modellkövetéssel, majd érdekből. A hazudást nonverbális viselkedés kíséri, ami sokszor elárulja a gyermeket, leleplezi, ha a kérdező érti a nonverbális kommunikációt. De egyszerre „kihallgatni", lejegyezni a hallottakat, és még a nonverbális jelzéseket is dekódolni nem lehet. Ezért kell pontos videófelvételt készíteni, és a kérdező szakembernek akár többször is visszanézni a felvételeket, majd elemezni azokat. Az elemzésben segítséget lehet kérni igazságügyi pszichológus szakértőtől, aki jártas a gyermeki nonverbális kommunikáció elemzésében.

6-7 éves kortól a gyermek képes a jó ügy érdekében hazudni, hogy ne bántson mást, vagy a másikat előnyhöz juttassa.

13-14 éves kortól megjelenhet a kóros hazudozás, pl. pontosan tudja, hogy a hazugsággal súlyos bajba kever mást, de pl. bosszút akar állni, és sokáig képes kitartani a hazugsága mellett. Ilyenkor segít a szocio-kulturális háttér feltárása: érzelmileg elhanyagolt gyermeknél nagyobb a valószínűsége a bosszú-hazugság megjelenésének.

13-14 éves kortól az érzelmileg súlyosan elhanyagolt gyermekeknél visszatérhet a konfabuláció is, ezért meghallgatásuk előtt feltétlenül tájékozódni kell széleskörűen a gyermek családi hátteréről a gyermeket jól ismerő jelzőrendszeri tagoktól.

Szociális tényezők

5 éves kortól számíthatunk arra, hogy a meghallgatásra kerülő gyermeknek van valamilyen, legtöbbször már mások által kialakított fogalma arról, hogy miért kell őneki beszélnie arról, hogy milyen traumákat élt át.

A gyermek meghallgatása előtt fontos tisztázni a szűkebb és tágabb környezete reakcióját a vele történtekre, illetve meg kell kérdezni a gyermeket, hogy mit tud arról, hogy az általa szeretett személyek hogyan vélekednek a vele történtekről.

Azt is tisztázni kell a gyermekkel, hogy mostani „vallomása" következményeiről milyen fantáziái vannak.

Ha azt kéri a gyermek, hogy amit elmond nekünk, maradjon titokban, tisztességesen meg kell mondani, hogy ilyet nem tehetünk, mert amit vele tettek, az súlyos bűncselekmény. Ezért ha nem teszek feljelentést, én is bűnelkövetővé válok. Beszélni kell a vele történt hasonló esetekről, amikor ő is valamit valakiről elmondott. A helyzet tisztázása és a gyermek bizalmának visszanyerése nélkül nem érdemes tovább folytatni a meghallgatást.

Konzisztencia, inkonzisztencia

Konzisztencia: A gyermek az ismételt kihallgatások során ugyanúgy, szóról-szóra mondja el a vele történteket. 10 éves kor felett vigyázat, lehet, hogy betanították! Sajnos egyre többször látunk ilyet, főként gyermekelhelyezési perekben.

Inkonzisztencia: Először azt mondja: „sok napon át követett, [...] kocsin". Második alkalommal viszont már úgy fogalmaz, hogy „mindig megállt mellettem a kocsi, csak megállt". A gyermek tehát inkonzisztens, de nem egymásnak ellentmondó információt adott.

Hat-hét éves korig nyitott végű kérdésekre 2-3 alkalommal 70-80%-ban kapunk új információkat, melyek sok szempontból pontosak, de eltérőek az előzőtől. Nyolc éves kortól az inkonzisztencia jelensége fokozatosan csökken, de egész életünkben megmarad.

Retraumatizáció

Minden újbóli kihallgatás retraumatizálja a gyermeket, és eredménye megkérdőjelezhető erősen, mert:

1. Minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban alakítgatja úgy a mondanivalóját (az átélt élményeit),
   - ahogy a felnőttek számára interpretálták;
   - ahogy a felnőttek nonverbális kommunikációja az általuk fontosnak vélt részt kiemelte;
   - ahogy a gyermeket vizsgáló igazságügyi pszichológus szakértők tőle kérdeztek, tették a hangsúlyt az általuk lényegesnek vélt részekre;
   - ahogy „az anyja szemén keresztül" látja a világot, tehát nem utolsósorban, ahogy a gyermek édesanyja (s minél kisebb a gyermek, annál inkább így van) nonverbálisan és verbálisan feldolgozza a gyermekével történt eseményeket!

2. Úgynevezett **hibrid** emlékek, emléknyomok keletkezhetnek a gyermekben a többszöri kihallgatások, pszichológiai vizsgálatok során: már nem tudja, hogy mi az ő emléke, és mi volt a kérdező sugalmazó kérdése.

3. A többszöri meghallgatásnak azért sincs értelme, mert a gyermekek egyik védekezésmódja a traumák, veszteségek okozta elviselhetetlen fájdalom ellen, hogy megszépítik a valóságot, idealizálják a múltat, illetve szüleiket. Minél fiatalabb korban éri a gyermeket a trauma, annál inkább csak az idealizálás mint traumafeldolgozó eszköz áll a rendelkezésére. Az idealizálás

vágyteljesítő fantáziálás, ebbe kapaszkodnak mindaddig (17-18 éves korig), amíg nem válnak elég erőssé a valósággal való szembenézésre.

4. A gyermekek még képesek azt gondolni, amit látnak.

5. A felnőttek viszont gyakran azt látják, amit gondolnak.

6. A gyermek gondolkodása élményalapú, ezért törekedni kell a feljelentés, kiderülés utáni közvetlen és egyszeri szabad felidézéses technikát alkalmazó meghallgatásra.

7. Nyilvánvaló különbség van egy szexualitásról fantáziáló gyermek és egy áldozattá vált kisgyermek viselkedése között.

8. Az egyetlen kivétel az szokott lenni, amikor a kisgyermek a láthatás körüli játszmában válik sakkfigurává. Ilyenkor azonban inkább felnőtt szöveget mond, mint a sajátját, és ezt a szakembernek meg kell hallania (PASS szindróma).

Az angolszász szemlélet jellegzetességei a szexuálisan bántalmazott gyermekek meghallgatásában

A kisgyermekkel való beszélgetés és játék (mert a gyermek nyelve a játék) a szexuális abúzussal kapcsolatba hozható. Sajátos állításokat kutató interjú készítése a legtöbb szakember számára hozzáértést igénylő, kényes és sokszor csüggesztő feladatot jelent.

Az interjú előtt

1. Hasznos lehet, különösen kisgyermekek esetében, ha az interjú során **jelen van** egy harmadik személy.

2. Az interjúnak/meghallgatásnak családias, bizalmas légkörben kell lezajlania. Ennek biztosítéka:
   - a „feljelentés” megtétele után kb. 2 hétig többször bemegy a gyermek a bejelentővel együtt játszani, ismerkedni arra a helyre, ahol majd a meghallgatása fog történni;

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 52

- a meghallgató szoba színe, berendezése gyermekbarát (egy meghitt sarokkal), szinte nem látható kamerákkal, melyeknek létezéséről azonban tud a gyermek;
- az interjú általános családi kérdésekkel kezdődik:
  - hány szobás a lakás?
  - ki hol alszik?
  - ki viseli gondját?
  - esténként ki fekteti le?
  - ki mesél neki?

Szexuális jellegű kérdések

Egy idősebb gyermek (6-8 éves) esetében a szexuális témákról való tudakozódást megkönnyíthetik az egyenes, bevezető, alábbi típusú mondatok:

„Azt mesélted X-nek, hogy apukád a bugyidba nyúlt (vagy ami éppen konkrétan történt, pl. megmutatta a fütyijét, stb.), és ez zavart téged."

„X pedig azt mondta, hogy talán segítene neked, ha együtt megbeszélnénk a történetet."

Fiatalabb gyermek (6 év alatt) esetében viszont célszerűbb, ha az őt kísérő felnőtt kezdi elmondani a történteket, vagy egyszerűen beszélgetést kezdeményez vele, emlékeztetve a kisgyermeket a korábban elmondottakra.

„Emlékszel arra, hogy amikor hazajöttél az apai láthatásról, nagyon szótlan voltál, kicsit sírdogáltál is, s akkor én kérdeztem tőled, hogy történt-e veled olyan az elmúlt napokban, amiről kellemetlen neked beszélni?"

A részletekre csak fokozatosan térhetünk rá, míg a gyermek fel nem oldódik annyira, hogy magától mesélni kezd a dologról.

A nyelvezet

Meg kell találni a gyermek által használt megfelelő szavakat, amelyekkel saját testrészeit, azok funkcióit illeti. Kerülni kell a *„Milyen szexuális cselekmény történt veled?"* típusú kérdéseket.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 53

- babaházak: az otthoni alvásrend megállapításához. Számos esetben eredményes, ha a meghallgató környezettanulmányt is végez egyben.
- rajzolás:
  - kinek, mi a kedvenc időtöltése
  - két fa rajz
  - családrajz
  - szexuálisan zaklatott gyermekek gyakran spontán módon is elkezdenek rajzolni
- Háromkívánság-teszt: nem egyszer megfogalmazódik a gyermekben: „az elkövető, néven nevezve, kerüljön börtönbe...”
- anatómiailag pontos babák használata, ha erre előzetesen ki van képezve a meghallgató
- bábteszt
- Világjáték:
  - kígyók, mint a szexuális traumatizáltság szimbólumai az európai kultúrában;
  - boszorkányok, ördögök kirakása a „saját világába”

A meghallgató szakember kommunikációjának sajátosságai

a)

- a gyermek tudomására kell hozni, hogy megbízunk abban, amit mond;
- hogy ő semmi rosszat nem tett;
- a történtekért nem ő a felelős, még akkor sem, ha a szexuális aktus kellemes volt számára;
- amikor a gyermek szabadon kezd beszélni, reagálásunk ne tükrözzön meglepetést, elszörnyedést, szomorúságot vagy rosszallást. Maradjunk mindvégig neutrálisak!

b)

Idősebb gyermekek (8 évtől fölfelé) gyakran megkérdezik, hogy mi lesz a következménye az (elkövető) apjukra nézve, ha nyíltan beszélni kezdenek.

A helyes válasz:

„Te magad, mit gondolsz erről?”

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 54

A gyermek válasza után becsületes választ kell adnunk:
- „neked és testvéreidnek el kell költöznötök otthonról" (családból való kiemelés);
- „apukád előzetes letartóztatásba kerül";
- „apukádat valószínűleg elítélik".

A fenti információk mind a gyermekáldozatnak, mind a szakembernek komoly dilemmát okozhatnak: a gyermek bezárul, mégsem beszél, mert ha beszél, árt valakinek, ugyanakkor szeretne is egyszer a történtekről beszélni. A szakember pedig szívesen megtartaná a gyermek belé vetett bizalmát, miközben látszólag elárulja azt.

c)

Az ilyen beszélgetések másik buktatója: nem javallottak az olyan direkt, rávezető kérdések, mint pl.: „Tett-e olyat apukád, hogy megfogatta a fütyijét?" → Helyette: „Mit tett apukád?"

Vigyázat!

A szexuális visszaéléseket átélt gyermeknél óvatosan kell bánni a testi kontaktussal, legyen az akármilyen jó szándékú, ugyanis ezeket is abúzusként értelmezhetik a gyermekek. Kerülni kell a gyermek megérintését, annak ellenére, hogy más helyzetekben ez a típusú fizikai kapcsolat vigasztalóan hat, és biztonságot nyújt a gyermeknek.

Az interjú után

Azok a gyermekek, akiket be kellett idézni a bírósági tárgyalásra tanúként, utána még sokáig pszichés támogatásra is szorulhatnak. A tárgyaláson való részvétel legalább annyira traumatikus lehet, mint maga a cselekmény. A gyermeket a bírósági tárgyalási eljárás menetére fel kell készíteni.

Az amerikai szemlélet jellemzői a gyermekmeghallgatásokra vonatkozóan

Az amerikai szakemberek az ítélet jogerőre emelkedéséig „feltételezhetően szexuális bántalmazásnak kitett gyermekről" beszélnek:

- A kisgyermekek (3-8 évesek) képesek pontos és hasznos információkat nyújtani.
- A gyermek saját beszámolója pontos lehet, különösen, ha nem sokkal az esemény után kérdezik ki. Igaz viszont, hogy nem mondanak sokat szabad emlékezési szituációban.
- A kisgyermekek (3-8 évesek) befolyásolhatóbbak, mint az idősebbek.
- „Forrásmegfigyelési hiba": a gyermekek összekeverik a valóban megtörtént események emlékeit azokkal, melyeket csak gondoltak, álmodtak, vagy kérdeztek tőlük.
- A gyermekeket a felnőtt irányíthatja, hogy hamis vagy pontatlan vallomást tegyenek.
- A gyermekek néha hazudnak is, tudatosan.
- A gyermek szabad emlékezete eléggé pontos lehet, de kevesebbre emlékszik, mint a felnőtt, emiatt a kérdező hamarosan frusztrálttá válhat és irányított kérdésfeltevésbe, illetve kényszerítő módszerek alkalmazásába kezdhet.
- Egy valós szituációról alkotott gyermeki emlék jelentősen megváltozhat a kérdések révén.
- Az ismétlődő és/vagy befolyásoló interjúk és hibás kérdezési technikák persze nem jelentik azt, hogy a kérdezők a gyermeken erőszakot követtek el, bár az igazságszolgáltatás mai rendszere képes újra és újra abuzálni a gyermekáldozatot, szemtanút. De lehet olyan hatása, hogy megnehezíti, vagy akár lehetetlenné teszi, hogy kiderítsük, mi történt – ha egyáltalán történt valami.
- A gyermek nem szívesen, vagy egyáltalán nem lesz aktív résztvevője a kihallgatásának, ha kitalált a feljelentés.

Hiba, de a gyermeket meghallgató szakember már az interjú előtt meg van győződve arról, hogy mi történt. Azt gondolja, hogy bántalmazták a gyermeket, ezért hajlamos úgy feltenni a kérdéseket, hogy a válaszok igazolják a hipotézisét.

A kérdező – akaratlanul is – képes nyomást gyakorolni kérdezés közben:

- „nagyon ügyes vagy";
- „a mami nagyon büszke lesz rád, hogy elmondtad ezt az ijesztő titkot";
- „játszhatsz a tabletemmel, amiért ilyen ügyesen válaszoltál";
- cukrot, ennivalót, üdítőt, játékot ígér vagy ad a kérdező a gyermeknek, ha az együttműködik és válaszol.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 56

A kérdezőnek világossá kell tennie a gyermek előtt, azaz ki kell mondania: „nem baj, ha nem válaszolsz olyan kérdésekre, amire nem tudod a választ!" Ezt azért kell többször az interjú során hangsúlyozni, mert a gyermekek különleges lények: furcsa és megválaszolhatatlan kérdésekre is képesek válaszolni, pl.: „a kék szélesebb-e, mint a piros?".

A kérdezőnek nagyon kell figyelnie és tudomásul kell vennie – ha kellemetlen is számára – az olyan válaszokat, melyek nem támasztják alá a hipotéziseit.

Az amerikai irányzat szerint nem kell felvilágosítani a gyermeket a jó érintés/rossz érintés témaköréről.

A kérdezőnek nem ajánlatos rajzokat készíteni a gyermek elmondása alapján sem a gyermek előtt, sem később: illusztrációként.

Amerikában 1988 óta szorgalmazzák, hogy minden interjú videófelvételre kerüljön.

Rajzos vizsgálat, projektív teszt, játékbabák alkalmazása nem megengedett, mert nincs standardizálva vagy normatív adatokkal ellátva.

A helyes interjú/meghallgatás amerikai irányelvei:

Legyünk tudatában saját elfogultságunknak, és próbáljunk sok hipotézist gyártani arra vonatkozóan, hogy mi történhetett!

A meghallgató szoba legyen kicsi, kényelmes, kevés bútorzattal és használati tárggyal.

Ne üljünk a padlóra a gyermekkel! Üljünk fotelba, és úgy beszélgessünk. A gyermek ismeri a felnőttek szokásait, és ha egy felnőtt hirtelen furcsa módon kezd el viselkedni, azt a gyermek kényszerítésnek élheti meg.

Egyedül kérdezzük ki a gyermeket! Egy másik személy jelenléte elfogultságot, torzítást vagy kihagyásokat eredményez a gyermek beszámolójában.

Az egész meghallgatás során fenn kell tartani a szabad, elbeszélő stílust a nyitott végű kérdésekkel. A gyermek szabad emlékezőképessége éppen olyan pontos, mint a felnőtteké.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 57

Ne szakítsuk félbe kérdésekkel a gyermek beszámolóját!

Ha eldöntendő kérdéseket kell feltenni, azt mindig csak a legvégén tegyük fel.

Csak a nyitott végű kérdéseket ismételgessük! Ha nem vesszük figyelembe a direkt kérdésekre adott válaszokat és újra meg újra feltesszük azokat, a gyermek lassacskán rájön arra, hogy mit is akarunk tőle hallani.

Ne játsszunk a gyermekkel olyant, hogy „tegyük fel, hogy az ágyadban van…", „tegyük fel, hogy te vagy ez a baba", stb.!

Ha a gyermeknek problémái vannak azzal, hogy konkrét részleteket idézzen fel, kérjük meg arra, hogy az állítólagos eseményt úgy mutassa be, mintha egy kamerával látná.

Használjunk ilyen kérdéseket: „és aztán mi történt?", „elmondanád, hogy mire emlékszel még ezzel kapcsolatban?", stb.

A részletekre irányuló kérdések mindig csak azokra az eseményekre vonatkozzanak, melyeket a gyermek már feltárt. Ne erősítsük meg azt, amit mond!

Maradjunk nyugodtak, és ne mutassunk ingerlékenységet, ha a gyermek nem az általunk kívánt választ adja.

A faggatózás, korlátozás, ismételt kérdezgetés azt jelzi a gyermeknek, hogy nem teljesít úgy, ahogy a tekintéllyel bíró személy szeretné.

Minimalizáljuk az interjúk, meghallgatások számát, ugyanakkor bizonyos idő kell az alapos és megbízható meghallgatáshoz. (Szüneteket lehet és kell beiktatni!)

A kognitív interjú technikája:

a) El kell mondani a gyermeknek:
   - „Nem baj, ha valamire azt mondod, hogy nem tudod, de ne találgass, és ne mondj olyant, ami nem történt meg."
   - „Ha nem akarsz válaszolni egy kérdésre, nem baj, csak jelezd."
   - „Ha nem érted, hogy mit akarok, szólj nekem."

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 58

– „Ha többször is felteszek egy kérdést, az nem jelenti azt, hogy mást kellene válaszolnod rá."

b) Rekonstruáljuk a körülményeket: ehhez használhatunk képeket, a gyermek kedvenc játékait és számára ismerős tárgyakat, mely segítik őt abban, hogy felidézze a vizsgált eset körülményeit, a résztvevőket, és az eseménnyel kapcsolatos érzéseit. Aztán tegyük lehetővé, hogy a gyermek szabadon elmondhassa, ami történt vele.

c) A nagyobb gyermekeknél hatékonyabbnak tűnik, ha megfordítjuk az események előhívásának menetét. Kezdjük a végével, majd térjünk át a közepére, végül nézzük meg az előzményeket.

d) Minden válasz után kérdezzük meg: „Mi is történt előtte?"

e) Szintén idősebb gyermekeknél javasolhatjuk: mondják el más szemszögből is a történteket. Például mit látott volna az, aki végignézi az eseményeket, ha kulcslyukon leskelődik, benézett volna az ablakon, stb.

Az izlandi Barnahus-modell ismertetése

A feljelentés menete

Aki gyanakszik, pl. tanár, óvó néni, szülő, védőnő, az tesz bejelentést a rendőrségen, gyámhatóságon, vagy közvetlenül a Barnahusban.

A Barnahus munkatársai előkészületek után megkeresik a gyermeket, és az óvodából, iskolából beviszik a Barnahusba. Itt arra kiképzett pszichológus vagy rendőr hallgatja ki a gyermeket az igazságszolgáltatás szakembereinek jelenlétében, s csak ezután értesítik a szülőt. Ha a gyermekáldozat név szerint megemlíti az elkövetőt, akkor törvényszéki/bírósági interjúnak hívjuk a meghallgatást, kihallgatást, és megindul a nyomozás.

A törvényszéki/bírósági interjút arra speciálisan kiképzett pszichológus végzi, egy nemzetközileg elfogadott, Izlandon 19 éve alkalmazott meghallgatási protokoll szerint.

A meghallgató szobában csak a gyermek és a pszichológus van jelen, ez egy kicsiny szoba, két fotellel, asztalkával, kamerával. Játékok és egyéb figyelemelterelő dolgok nincsenek.

A monitoring szobában:

- az ügyész,
- a nyomozati bíró,
- a nyomozó rendőr,
- a gyermekvédelmi szakember,
- a kirendelt gyám,

akik egy képernyőn végig látják, hallják a kihallgatást.

Az ügyész, s csak az ügyész tehet fel a meghallgató pszichológusnak a gyermekhez intézendő kérdéseket, amelyeknek feltevéséről a pszichológus dönt, mérlegelve, hogy az ügyész kérdése megfelel-e a gyermekvédelmi szempontoknak.

Egy kiképzett pszichológus a monitoring szobában egy laptopon kíséri figyelemmel a meghallgatást, és irányítja a kamerát, hogy minél pontosabban legyen rögzítve a meghallgatott gyermek nonverbális kommunikációja.

A videófelvétel elemzését ügyészi elrendelésre később egy igazságügyi pszichológus szakértő végzi, különösen nagy hangsúlyt fektetve a gyermek nonverbális kommunikációjának dekódolására.

A Barnahus csak a szexuális abúzusra koncentrál. (Hollandiában a Barnahus komplex modellt alkalmazó házakban foglalkoznak a váláskori gyermekabúzus esetekkel is.)

A Barnahus **terápiás szakembere** tanú a bíróságon, jelentést tesz a terápiáról, újra elemzi a meghallgatásról készült videófelvételt. A terápiában a gyermek tudja, hogy bármit mond, azt a terapeuta továbbmondja a rendőrségnek. Ez kötelezettsége a pszichológusnak. Nincs titoktartás. Jelenti a rendőrségnek, a gyermekvédelemnek. A szülőnek nem, hanem megbeszéli a gyermekkel, hogy „behívjuk a szülődet, és együtt mondjuk el". Ha a gyermek teljesen elzárkózik ettől, akkor viszont a terápia végén a terapeuta közli a gyermekkel, hogy milyen információkat köteles átadni a szülőnek.

A Barnahusban történik az **orvosi vizsgálat** is, szinte azonnal: kolposzkópos vizsgálat és 72 órán belül kenetvétel.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 60

A meghallgatás szabályai a Barnahusban

- A szaknyelv, szakszavak használatának mellőzése.
- A pszichológus neutrális, de mégis „erősen" jelen van:
  - „nekem elmondhatsz mindent";
  - „én bármeddig meghallgatlak".
- Gyakran rövid szüneteket kell beiktatni, a gyermekek hamar elfáradnak.
- Alapszabály, hogy a gyermekek mondatait nem szabad befejezni, magyarázatot fűzni hozzá, bármennyire is csábít a lehetőség.
- Nyolc év alatti gyermekek 30 percig tudnak figyelni, utána szünetet kell tartani.
- Törekvés: maximalizálni kell a gyermektől nyerhető információt, miközben minimalizálni kell az interjú ártó hatását a gyermekre nézve.
- Kerülni kell a „Mi történt?" kérdést, mert ettől elfáradnak hamar a gyermekek és hamar megkaphatjuk: „kérdezze meg az anyámat, az úgyis tud mindent".
- *Aranyszabály*: úgy kezeld a gyermek memóriáját, mint a friss hóval betakart mezőt, azt sincs szíved összetaposni, belegázolni!
- A meghallgatás akkor jó, ha 70%-ban a gyermek beszél – ezt zömében nyitott kérdésekkel érhetjük el.
- Nem szabad, sőt, kerülendők a rávezető, igen/nem válaszokat indukáló kérdések.
- Kerülendő: „mondd el nekem, csak nekem, hogy mi történt".
- A meghallgatás előtt nem kell hipotéziseket gyártani arról, hogy mi történhetett, mert ez gátolja a meghallgatásban a szabadságot.
- Tilos kérdések sorozatát feltenni, gyakran elég csupán két jól megfogalmazott kérdés.
- Figyeljünk oda arra, hogy a 8 év alatti gyermek minden általa meg nem értett kérdésre igent mond.
- NE mondjuk ki, hogy „neked rossz lehetett, amikor apád megerőszakolt"!
- „Mondj még részleteket a játszótérről, ahol történt..." – ha már a gyermek beszélt pl. a játszótérről ahol a szexuális abuzálás történt.
- „Mondj még többet nekem erről..."
- Mindig összegezni, elismételni kell, de csak szigorúan és szó szerint azt, amit a gyermek mondott.
- Ha nem lehet elkerülni az igen-nem válaszos kérdést, akkor azt mindig kövesse egy kifejtős kérdés: „mondjál többet erről".
- „Te mondtad ezt és ezt, mondjál még valamit erről."
- „Mondj még valamit, ami kapcsolódik az előzőhöz."

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 61

- MIÉRT kérdést soha nem szabad feltenni a gyermeknek!
- Mondjuk meg a gyermeknek, hogy „lesz, amire többször rákérdezek majd, mert nem túl jó a memóriám, s ha valamit nem értesz, amit mondok, te is kérdezz rá bátran!"
- Biztassuk végig a gyermeket, hogy ha én valamit nem jól mondok, javítson ki.
- A meghallgatás elején kössünk „szerződést" – viaszpecséttel is elláthatjuk – arról, miszerint megállapodunk abban, hogy a gyermek megértette, mi a különbség az igazság és a hazugság között. Ezt példákkal (a gyermek életkorához mérten) mutatjuk be.
- A meghallgató beszéljen arról, hogy a testrészeiről szabad beszélni, de ő hogy nevezi azokat?
- Lehet olyan információnk, pl. az óvó nénitől, akinek legelőször beszélt a gyermek, hogy „apa berakta a fütyijét a számba, és akkor adott jutalmul kólát". Ilyenkor már tudjuk, hogy a gyermek a fütyi szót ismeri, ezt használjuk mi is, de ne kérdezzünk rá, hogy:
  - „Mit mondtál az óvónéninek?";
  - „Hogy volt, amikor apa...?";

  hanem kérdezzük meg:
  - „Kaptál valaha kólát apától díjként?";
  - „Mesélj nekem erről többet!";
  - „Korábban nekem azt mondtad, francia csókot kaptál apától. Magyarázd meg nekem, ez mit jelent, mert én nem tudom."
- Ha nagyon zaklatott lesz a gyermek, azonnal témát kell váltani, de ha sír, hagyd sírni, adj zsebkendőt vagy tarts szünetet.
- A meghallgatásnak mindig van egy lezárás része:
  - vissza kell térni a gyermek hétköznapjához,
  - meg kell köszönni a részvételét, a rám szánt idejét,
  - fel kell ajánlani – őszintén –, hogy ő is kérdezhet, kérdezzen tőlem.

Együttműködés a szakemberek között

A Barnahusban történt meghallgatás alatt az ügyész, a bíró, a meghallgató pszichológus a fején lévő fülhallgatóba jelzi a meghallgató pszichológusnak, hogy szerinte megvan a vallomás, de akkor nem hagyjuk abba azonnal az interjút, mert a lezáró szakasz fontos!

Az ügyész, a bíró tiszteli az interjúztatót, aki végig a gyermek mindenek felett álló érdekét tartja szem előtt. Ezért az igazságszolgáltatás szakemberei

felteszik a kérdéseiket a fülesbe, de a pszichológusnak joga van eldönteni, hogy hogyan teszi fel a kérdést a gyermeknek.

Izlandon az igazságügyi szakemberek nem kérdőjelezik meg, hogy a Barnahusban az igazat mondja a gyermek.

A videóra vett meghallgatás szóról-szóra leírásra is kerül, a nonverbális kommunikáció elemzésével együtt.

Ha nagyon szükséges, egy-egy kérdés erejéig a későbbiekben meg lehet kérdezni a meghallgató pszichológus által a gyermeket, de a feltételezett abuzálásról soha többet, senkinek még egyszer nem kell beszélnie, nem kell felidéztetni azt.

Ez az eljárás a gyermek védelmét és mindenek felett álló érdekét szolgálja.

A gyanúsított soha nem jelenhet meg a Barnahusban, de a gyermek egyszeri meghallgatása alatt a bíróságon egy kivetítőn követheti a meghallgatást, védőügyvédje ott lehet a Barnahusban a monitoring szobában, a gyanúsított a védőügyvédjének tehet fel kérdéseket, az felteszi azokat az ügyésznek, aki pedig továbbítja az interjúztató pszichológusnak.

Még egyszer: a gyermek nonverbális kommunikációját figyelembe kell venni, elemezni kell, akár több szakember által is, mert:

- a gyermek minél fiatalabb, annál inkább kommunikál nonverbálisan, hiszen szókincse szegényes, fogalmi gondolkodása fejletlen még;
- trauma esetén a meghallgatás idején olyannyira erős lehet még az élmény, hogy azt szavakkal nem is tudja minden részletében kifejezni.

A szimbólumok jelentései

Két strófa egy 150 éve a moldvai csángók között gyűjtött népdalból:

Menyecske, menyecske
Ne menj a cserjésbe.
Ne menj a cserjésbe
Mer′ meg mar egy kígyó.

Mer′ meg mar egy kígyó
Szerelem képében
Szerelem, szerelem
Átkozott szerelem.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 63

Mi minden sorát, minden szimbólumát értjük.

De vigyázzunk!

A mai gyermekek, a Zapper- és Alfa-nemzedék szülöttei, nem ismerik sem a menyecske, sem a cserjés szót, soha nem láttak, nem hallottak ilyen kifejezéseket. Ennek ellenére érdekes tapasztalat, hogy a szexuálisan bármilyen formában abuzált gyermek a Magyarországon kedvelt vizsgáló és terápiás eszköz, a 'Világjáték' alkalmazásakor 95%-os megbízhatósággal berakja a kígyófigurákat a „saját világába", miközben még a kamaszok sem értik a népdal szimbolikus üzenetét a XXI. században.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 64

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 65

„Lehet, hogy elfelejtik, mit mondtál nekik, de soha nem fogják elfelejteni, hogy hogyan érezték magukat szavaidtól."

Carl William Buehner

DR. LAZÁRY GYÖRGYNÉ

A Gyermekbarát eljárásmód: Lehetséges ez? Ha igen, akkor miképp? című könyv kivonata, fókuszban az amerikai, izlandi és litván gyermekvédelmi modellekkel

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 66

A *Gyermekbarát eljárásmód: Lehetséges ez? Ha igen, akkor miképp? (Child-friendly Practices: Is it Possible? And How?)* című könyv a gyermekeket az abúzustól védő interdiszciplináris szakértőknek és döntéshozóknak készült, és a világ számos országában az abúzust túlélő gyermekek megsegítésének bizonyítékokon alapuló sikeres és innovatív modelljeit vázolja fel. A könyv tanulmányozása után megkíséreltük a legfontosabb információkat összegyűjteni az amerikai, izlandi és litván gyermekvédelmi rendszerekről.

A gyermekabúzus megakadályozása és a megelőzés amerikai gyakorlata

Az ENSZ 2015 szeptemberében megtartott 70. Közgyűlése 2030-ra elérendő, Fenntartható Fejlődési Célokat *(SDG)* fogalmazott meg. Az SDG 16-ban a 16.2 al-cél beillesztésével először szerepelt prioritásként **a gyermekek védelme minden nemű erőszaktól**.

16. cél: Békés és befogadó társadalmak elősegítése a fenntartható fejlődés érdekében, mindenki számára hozzáférés biztosítása az igazsághoz, és minden szinten hatékony felelős és befogadó intézmények létrehozása.

16.2 al-cél: A gyermekek elleni abúzus, a gyermekek kihasználása, a gyermekkereskedelem, valamint az erőszak és kínzás mindennemű formájának eltörlése.

Az SDG 16 értelmében szükséges a **releváns nemzeti intézmények erősítése nemzetközi együttműködések által** is azért, hogy minden szinten kapacitást lehessen kiépíteni. De hasonló fontossággal bír az SDG egészségügyi rendelkezése, az SDG 3.7, valamint 3.8, melyek a gyermekáldozatok átfogó kezelési és rehabilitációs jogait támogatják.

Az SDG 3.7 2030-ra előirányozza a szexuális és reproduktív egészségügyi kezeléshez történő általános hozzáférést, beleértve a családtervezésről szóló tájékoztatást és oktatást, valamint a reproduktív egészség beemelését a nemzeti stratégiába és programokba. Ezt a hozzáférést, valamint a megfelelő szintű mentális egészségkezelést univerzális betegbiztosítással kell lehetővé tenni.

A fenti törvényi keret egy új globális agenda, mely felismeri a gyermekek különleges sérülékenységét, és a különleges intézkedések meghozatalának

szükségességét. A különleges intézkedések sorának nyitó eleme a Barnahusházak elterjedése Európa- és világszerte.

A *Prevent Child Abuse America* (Gyermek-Abúzus Megakadályozása Amerikában) jelentése szerint minden 4. lány és 6. fiú 18 éves kora előtt ki van téve szexuális erőszaknak. 2014-ben több mint 315 000 gyermek lépte át Amerikaszerte a Gyermeksegítő Központok kapuit (lakosság: 360 millió fő). Ugyanebben az időben Litvániában 110 gyermek szenvedett szexuális abúzust (lakosság: 2,9 millió fő). Fehéroroszországban 412 áldozat volt (lakosság: 9,5 millió fő), és a szexuális erőszak nem korlátozódott kizárólag lányokra, illetve ugyanolyan intenzív és traumatikus élmény volt a fiúk esetében is. A probléma még mindig rejtett, sok országban alulbecsülik, felderítési rátája alacsony.

A szexuális abúzus csupán töredéke annak az erőszaknak és rossz bánásmódnak, melynek a gyermekek ki vannak téve az egész világon! Azaz a szexuális abúzus elszenvedése mellett a fizikai abúzus, az érzelmi, testi elhanyagolás, a diszfunkcionális családi működés is sújtja napjainkban a gyermekeket.

A gyermek bántalmazása esetén tehát hatékony és gyermekbarát beavatkozás kell. Ezt a tényt ismerte fel közel 20 éve Bragi Guðbrandsson (Izland), a Lanzarote Bizottság elnöke, és kimondta:

1. „minden szervezet, azaz:
   - a gyermekvédelmi szolgálat,
   - az orvosi szakma,
   - a rendőrség,
   - az igazságszolgáltatás és
   - a gyermek szülője számára is

szükséges a gyermek beszámolója, ha áldozattá vagy szemtanúvá vált a gyermek. A sok szakértő által, különböző helyszíneken lefolytatott meghallgatások károsak lehetnek a gyermek mint áldozat számára. Az újratraumatizálás, vagy másodlagos, sokadlagos traumatizálás a gyermek reviktimizációjához vezet. Ez a trauma a szexuális erőszak fájdalmas, szorító újra átélését jelentheti, jelenti.

2. A gyermekabúzus vezető szakembereinek egyik célja kell, hogy legyen, hogy olyan intervenciós válaszokat teremtsenek, melyek nem traumatizálják tovább a gyermeket. Ennek első lépése:
   - az alkalmak csökkentése, melyek során a gyermeket kihallgatjuk;
   - biztonságos és gyermekbarát környezet létrehozása, ahol elmondhatják az átélteket, lehetőleg egy alkalommal;

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 68

– a szakértők (orvosok, bűnügyi igazságszolgáltatás, gyermekvédelem, stb. szakemberei) felelőssége, az egymás közötti információ megosztása (interagency).

3. Így indult a Barnahus Izlandon 19 éve. Azóta – 2016. november 15-én – Szombathelyen nyílt az 51. Barnahus Ház Európában.

A CAC-modell az Amerikai Egyesült Államokban

1985-ben Robert E. „Bud" Cramer, egykori Alabama állambeli kongresszusi képviselő és Madison megye kerületi ügyésze létrehozta a Gyermeksegítési Központot *(CAC),* mint Multidiszciplináris Csapatot *(MDT),* ahol egyesítette a törvénykezést, a bűnügyi igazságszolgáltatást, a gyermekvédelmi szerveket, valamint a mentális és orvosi higiénés szakembereket egy koordinált, és ugyanazon helyen működő csapatként. A CAC/MDT egy rendkívül innovatív, máig ható és jó gyakorlatot teremtő módszer, melyet elkezdtek másoknak is oktatni, és ország-, majd világszerte megkezdődött a CAC/MDT megközelítés modellezése az abúzusnak kitett gyermekek megsegítése esetében. A CAC-modellnek több változata és továbbfejlesztett változata létezik, ilyenek például a Barnahus (Izland és Svédország), Börnehuse (Dánia), Barnas Hus (Norvégia), valamint koncentráltabb, és az Egyesült Gyermekvédelmi Modellhez (Fehéroroszország) hasonlító programok is vannak, mint a Senki Gyermekei Alapítvány (Lengyelország) és a Gyermekmosoly Modell (Görögország).

A Chris Newlin CAC (USA) központ vezetésével működik ország- és világszerte a CAC/Barnahus hálózat és fejleszti a CAC-modellt tovább, figyelembe véve minden fejlődést, és minden szolgálat ugyanazon technológiai, gyermekvédelmi támogatási láncba implementálásának megközelítését.

Az USA egyik legismertebb gyermekvédelmi szervezete a V. Vieth (a jogtudományok doktora, ügyész, majd nemzeti vezető) által alapított Nemzeti Gyermekvédelmi Központ, mely a szakemberek képzésére, továbbképzésére koncentrál. Felismerték, hogy nagy mennyiségű dokumentum támasztja alá azt a tényt, miszerint a legtöbb orvos, nővér, pszichológus, a bűnügyi igazságszolgáltatásban és a szociális munkában dolgozó szakember a gyermekek ellen elkövetett abúzus felismerésében és arra reagálásában csekély képzettséggel rendelkezik. Ezért kidolgozták az ún. CAST nevű képzési programot, melyet az USA 21 tagállamában, továbbá Japánban, Németországban és Fehéroroszországban pl. 2016-ban egyetemeken is oktattak.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 69

A CAST keretében a terepen dolgozó szakemberek is képzést kapnak: eljátszanak törvényszéki interjúkat, abúzussal kapcsolatos nyomozásokat folytatnak, és bírósági tárgyalásokon vesznek részt. A kurzusokat gyermekvédelmi intézményekben tartják.

B. Biden, Deleware állam főügyésze 2006 óta azon dolgozik, hogy az első vonalban dolgozó bírók, ügyészek, gyermekvédelemmel foglalkozó ügyvédek, orvosok, a büntetés-végrehajtás és a szociális munkások Deleware államban minél koordináltabb és rendszerszintű válaszokat adjanak együttesen a gyermekekkel történt rossz bánásmód komplex és zavaró eseteire.

A CAC-modell izlandi adaptálása

A Gyermeksegítési Központ, a CAC eredeti, amerikai modelljét átdolgozták és új szintre emelték Izlandon, ahol a modellt nemzeti és európai kontextusra adaptálták, és ez számos párhuzamos erőfeszítést eredményezett Európában.

Az izlandi Barnahus alapelve többek között, hogy az ismételt interjúk, azaz a reviktimizáció még károsabb lehet a gyermeknek, mint maga a trauma. Az ismételt interjúk, melyeket törvényszéki interjú lebonyolítására nem kimondottan képzett személyek végeznek, valószínűleg eltorzítják a gyermek beszámolóját a szuggesztív kérdéseknek köszönhetően, és ez a bűnügyi nyomozásra is káros hatású lehet.

A Barnahus /Izland/ egy másik célja a gyermekbarát környezet megteremtése, ami csökkenti a gyermek szorongását, ez pedig kulcsfontosságú a gyermek vallomásának sikeres megszerzéséhez.

A Barnahus-modell az amerikai CAC-modellel ellentétben magában foglalja a Barnahusban bírói felügyelettel tett bírósági vallomásokat azzal a céllal, hogy megmentse a gyermekeket az interjú többszöri megtételétől, és ne kelljen konfrontálódnia az elkövetővel a tárgyalóteremben. A védelemnek joga van megfigyelni a gyermek „kihallgatását", és a gyermeknek kérdést tehet fel a kérdezőn keresztül, a megfelelő formában. Minderről videófelvétel készül, és ez a bírósági eljárásban érvényes bizonyítéknak számít, ha büntetőeljárásra kerül sor. **Az Emberi Jogok Európai Bizottsága jogkövető eljárásnak minősítette a fentieket.**

A Barnahus-ház egy lakóövezeti városrészen kerül kialakításra, a játékok, a dekoráció, a színek használata mind gyermekbarát.

Az interjút egy arra kiképzett pszichológus végzi, a monitoring szobában egy bíró, aki formálisan felelős az eljárásért, egy gyermekvédelemben dolgozó

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 70

szociális munkás, a rendőrség, az ügyészség, a védőügyvéd és a gyermek ügyvédje felügyeli. Az interjú után a házban történik az orvosi vizsgálat is.

A ház kezeli pszichoterápiával, krízisintervencióval, családkonzultációval, és szükség esetén családterápiával a szexuális abúzus áldozatát és családját.

Barnahus a skandináv országokban

Az izlandi Barnahus a skandináv országokban több mint 40 központ létesítését inspirálta, megkapta az IPSCAN multidiszciplináris díját 2006-ban. A modell számos, az Európa Tanács által felállított standardban, pl. a *Gyermekbarát Igazságszolgáltatás Irányelvei*ben és a *Gyermekbarát Szolgáltatások Javaslatá*ban szerepel jó gyakorlatként, továbbá a Lanzarote Bizottság, a Lanzarote-i Egyezmény irányító testülete is javasolja a bevezetését.

A Barnahus/CAC Bragi Guðbrandsson (2015) általi, úgynevezett izlandi osztályozása olyan keret, mely a kelet-közép-európai Barnahus-modellként is felvállalható:

- orvosi vizsgálat és kiértékelés,
- közös nyomozati interjú/bírósági nyilatkozat/CPS (gyermekvédelmi) interjú,
- áldozatterápia,
- családi konzultáció, terápia,
- helyi gyermekvédelmi tanácsadás és konzultáció a már dolgozó szakembereknek,
- képzés, oktatás és kutatás.

Az izlandi osztályozási modellt röviden a Barnahus Ötlábú Modelljének is hívjuk.

A Gyermektámogatási Központ *(CSC)* Litvániában

A *Gyermekbarát eljárásmód: Lehetséges ez? Ha igen, akkor miképp?* című kiadvány (2016) részletesen ismerteti a bántalmazott gyermeknek nyújtandó segítség folyamatát a CSC-ben, az alábbiak szerint.

a) Az érzelmi, fizikális vagy szexuális abúzust elszenvedő gyermeket a CSC figyelmébe általában gyermekvédelmi szakember, rendőr, szociális munkás vagy iskolai szakember ajánlja, de gyakran a család maga is kér segítséget.

b) A segítségnyújtás első lépése a gyermek állapotának pszichológiai, és a család helyzetének pszicho-szociális elemzése. Az elemzést általában pszichológus és egy szociális munkás végzi. Amennyiben a gyermek pszichikai állapota lényegesen zavart, úgy pszichiáter is részt vesz az elemzésben. Az elemzés következtetéseit az elemzést végző csapat vonja le. A következtetések levonása alapján kidolgozzák a gyermek és családja segítésének tervét (a „segítési folyamatot"). A nem-bántalmazó családtagot mindig aktívan bevonják a segítési folyamatba. A bántalmazó családtagot a bántalmazástörténet, a változásra hajlandóság mértékétől és a gyermek biztonságától függően vonják be. Amennyiben a gyermek gyámsági intézményben él, a gyermekért felelős szakembert vonják be a folyamatba. A CSC-ben a támogatási folyamatot a központ egyik specialistája koordinálja. Amennyiben a segítésben több mint egy szervezet érintett, multidiszciplináris találkozót kezdeményeznek a Gyermekjogvédelmi Osztály esetleges bevonásával. A multidiszciplináris találkozót azért szervezik, hogy a különböző intézetek által végzett értékelést véglegesítsék, megállapítsák az intervenció céljait és a segítési folyamatban megosszák a funkciókat. Nagyon fontos aspektus az intervenció végső (vagy köztes) időpontjának, továbbá a következő multidiszciplináris találkozó időpontjának meghatározása, melynek során az intervenció hatékonyságát mérik.

c) A gyermek és a rokonainak megkeresése az értékelés és a kidolgozott támogatási terv után történik. Amennyiben szükséges, pszichológiai, szociális, pszichiátriai és jogi segítséget is nyújtanak. A gyermek általában azt a pszichológiai segítséget kapja, ami a pszichológiai trauma leküzdéséhez szükséges. Néhány esetben a pszichológiai segítséget a család is megkapja azzal a céllal, hogy megerősítse őket, és képesek legyenek a gyermeküket jobban védeni és támogatni. A jogi segítséget a család azért kapja, hogy jobban tudja a gyermek jogait védeni a jogi eljárás során. Szociális támogatást általában a nem-bántalmazó szülő kap. A segítés folyamata lehet rövid vagy hosszú távú.

d) Ha szükséges, a gyermek meghallgatása a CBC-ben egy szobában, Vilniusban történik, esettől függően.

e) A támogatási folyamat értékelése azért szükséges, hogy látni lehessen, javult-e a gyermek és a családjának állapota, illetve sikerült-e elérni az intervenció céljait. Az értékelést a támogatást nyújtó szakember(ek) végzi(k). Ha egynél több intézmény vett részt az intervenciós folyamatban, akkor multidiszciplináris találkozót szerveznek. Az értékelés alapja a gyermek és a család aktuális helyzete, az intervenció kezdete óta bekövetkezett válto-

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 72

zások, valamint a gyermek jelenlegi biztonsági szükséglete. Aztán döntést hoznak, hogy meghatározzák, szükséges-e a gyermek és családja kiegészítő segítése. Amennyiben igen, úgy új tervet dolgoznak ki és meghatározzák az értékelés következő dátumát. Ha nincs szükség további segítésre, akkor eldöntik, miként történjen a család helyzetének megfigyelése, illetve van-e erre szükség.

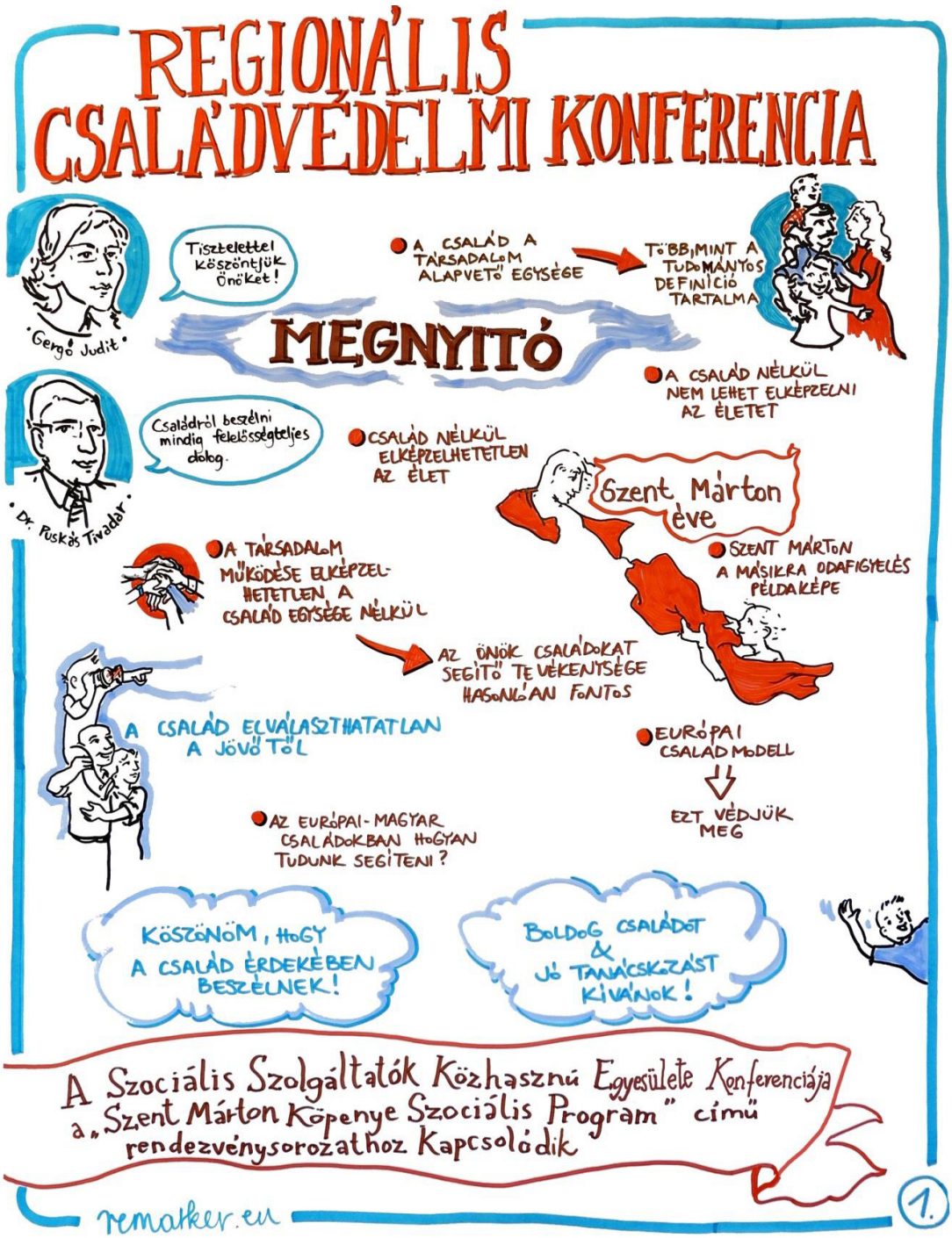
A közintézményt három személy alapította 2002 januárjában. Először prevenciós támogatást nyújtott, majd ezt követte a szexuálisan bántalmazott gyermekekkel kapcsolatos intervenció. A ház Vilniusban, egy semleges iroda épületében található. Az Izlandon, 1999-ben létrehozott Barnahus-modell egyes elemeit fokozatosan vezették be az elmúlt 15 évben. Számos utánkövetéses vizsgálatot végeztek, folyamatosan konzultáltak az igazságszolgáltatás és a gyermekvédelem szakembereivel, és dolgozták fel az időközben Európában létesült közel 50 Barnahus-ház tapasztalatait.

2015-től egy öt törvényszéki pszichológusból álló csapat kezdte meg munkáját Vilniusban. Az ő felelősségük lett a régió minden egyes bíróságán a gyermekek meghallgatása (41 gyermekbarát bírósági meghallgató szoba van Litvániában is), és a CSC-ben is, azaz a Litván Gyermektámogatási Központban, ami gyakorlatilag a litván Barnahus.

2016 júniusában a litván kormány hivatalosan is bejelentette a litván Barnahus létrehozását, működésének elindítását. A litván Barnahus Európában az ötvenedik, Kelet-Közép-Európában az első olyan MD/IA intézmény, mely szexuálisan abuzált vagy szemtanúvá vált gyermekekkel foglalkozik, az igazságszolgáltatást és a gyermekvédelmet összekapcsolva, és a gyermekek mindenek felett álló érdekét szem előtt tartva.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 73

REGIONÁLIS CSALÁDVÉDELMI KONFERENCIA
Gergő Judit
Tisztelettel köszöntjük Önöket!
MEGNYITÓ
A CSALÁD A TÁRSADALOM ALAPVETŐ EGYSÉGE
TÖBB, MINT A TUDOMÁNYOS DEFINÍCIÓ TARTALMA
A CSALÁD NÉLKÜL NEM LEHET ELKÉPZELNI AZ ÉLETET
Dr. Puskás Tivadar
Családról beszélni mindig felelősségteljes dolog.
CSALÁD NÉLKÜL ELKÉPZELHETETLEN AZ ÉLET
Szent Márton éve
SZENT MÁRTON A MÁSIKRA ODAFIGYELÉS PÉLDAKÉPE
A TÁRSADALOM MŰKÖDÉSE ELKÉPZELHETETLEN A CSALÁD EGYSÉGE NÉLKÜL
AZ ÖNÖK CSALÁDOKAT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGE HASONLÓAN FONTOS
A CSALÁD ELVÁLASZTHATATLAN A JÖVŐTŐL
EURÓPAI CSALÁDMODELL
EZT VÉDJÜK MEG
AZ EURÓPAI-MAGYAR CSALÁDOKBAN HOGYAN TUDUNK SEGÍTENI?
KÖSZÖNÖM, HOGY A CSALÁD ÉRDEKÉBEN BESZÉLNEK!
BOLDOG CSALÁDOT & JÓ TANÁCSKOZÁST KÍVÁNOK!
A Szociális Szolgáltatók Közhasznú Egyesülete Konferenciája a „Szent Márton Köpenye Szociális Program" című rendezvénysorozathoz Kapcsolódik
remaker.eu
1.

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 75

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 76

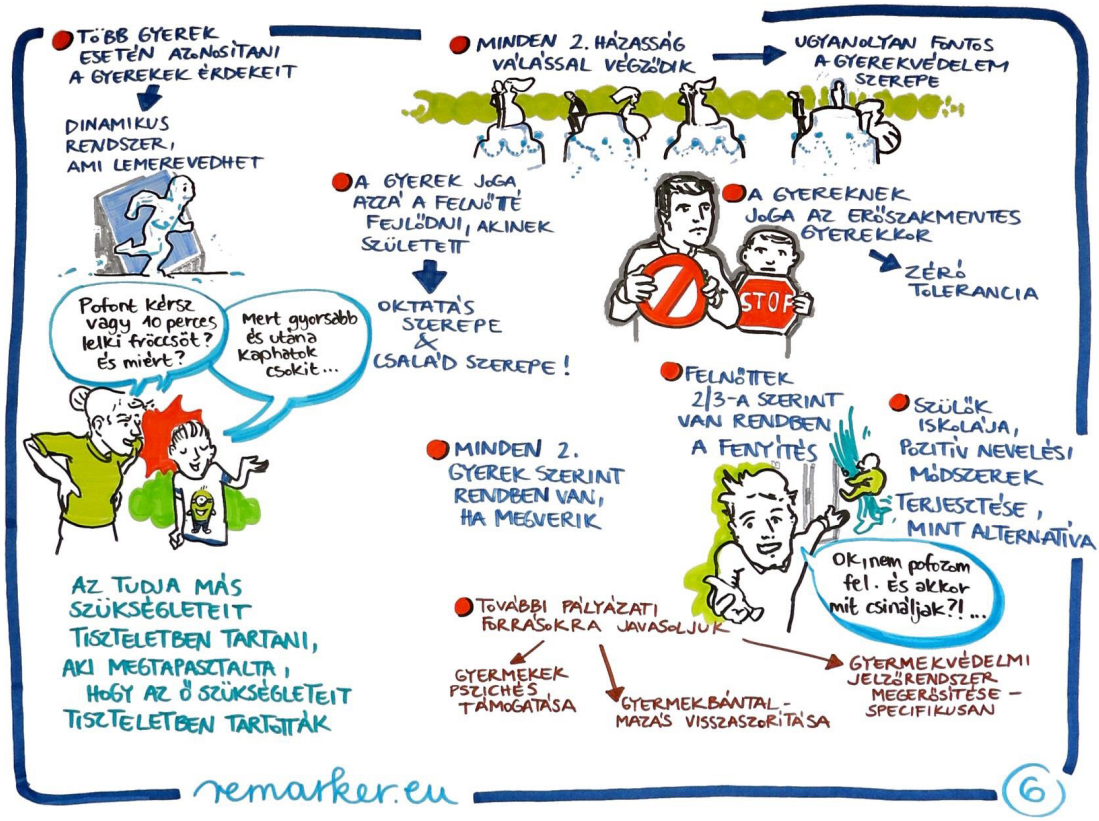

MUNKAERŐ ÚJRATERMELÉSE
MAI KULTURÁLIS ELVÁRÁSOKNAK MEGFELELŐ
ADOTT TECHNIKAI SZINTNEK MEGFELELŐ
NYELVTUDÁS
GLOBÁLIS VS. LOKÁLIS
IGÉNYES SZOCIALIZÁLTSÁG
KÉSZSÉGEK & INFORMÁCIÓ MEGSZERZÉSE
FOGYASZTÁSI NORMÁKHOZ IGAZODÓ
MUNKA FEGYELEM
FOGYASZTÁSRA CSÁBÍTÁS
A LEGKISEBB TERMELÉSI EGYSÉG A CSALÁD
CSÖKKENT A SZÜLŐK "JÁTÉKTERE"
NINCS ELÉG NYUGODT ÉVE A GYEREKEKNEK FELKÉSZÜLNI A KAMASZKORRA, MERT MÁR 8-9 ÉVESEN ELKEZDŐDIK
Anyaa, nem tudod, hogy ez Amerikában alap?!...
FOLYTONOSSÁG ÉRZÉSE: HAGYOMÁNYOK
CSALÁDTAGOK REKREÁLÁSA
ERŐFORRÁSOK A FEJLŐDÉSHEZ: RITUSOK (KÖZÖS ÉTKEZÉSEK!)
SZINERGIA: 2+2=5
ÉRZELMI BIZTONSÁG
KAPCSOLATI STABILITÁS A VÁLTOZÁSOKHOZ
KÖLCSÖNÖS MEGERŐSÍTÉS: TOLERANCIA
Kedden és csütörtökön tornázni megyek, hideg vacsora lesz.
CSOPORT-BIZTONSÁG: "AKOL MELEGE"
A CSALÁD SZOCIALIZÁLÓ SZEREPE:
FESZÜLTSÉG KEZELÉSRE TANÍT (ÖNFEGYELEMRE),
KONFLIKTUS KEZELÉSRE TANÍT,
EGYÜTTMŰKÖDÉSRE SZOKTAT,
KÖZÖSSÉGI SZEREPVÁLLALÁSRA FELKÉSZÍT,
KIALAKÍTJA A TÁRSAS KÖTŐDÉST,
FEJLESZTI AZ ANYANYELVET ÉS A GONDOLKODÁST,
KOMMUNIKÁCIÓS MINTÁT NYÚJT
Drágám, Kompromisszumot kötni nem looser-ség.
A CSALÁD XXI. SZÁZADI SZEREPEI
ÉRTÉKREND MEGALAPOZÁSA
INFORMÁCIÓ KÖZVETÍTŐ: TANÍTÁS HELYETT BESZÉLGETÉS
VISELKEDÉSI MINTÁK NYÚJTÁSA: KI-MIBEN KOMPETENS, EGYMÁS TISZTELETE, SZEREPEINK
VILÁGSZEMLÉLET KIALAKÍTÁSA
SZEREPVISELKEDÉSEK GYAKORLÓ TEREPE
Kötek egy, kis kalkot... légyszives!
Nagyon ügyes vagy
Köszönöm!
VONATKOZTATÁSI CSOPORT
VISSZAJELZŐ FUNKCIÓ: JÓ DOLGOK MEGERŐSÍTÉSE VS. GYARLÓSÁGOK NYESEGETÉSE
AZ ÉNKÉPBE AZ ÉPÜL BE, AMIT MEGFOGALMAZTAK
remarker.eu
4

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 78

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 79

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 80

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 81

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 82

SZENT MÁRTON SZELLEMISÉGE
A XXI. SZÁZADI CSALÁD- ÉS GYERMEKVÉDELEMBEN
2016
Szeretettel
KÖSZÖNTÜNK
Szombathely pont
2016
Szent Márton
Szombathely

SZENT MÁRTON SZELLEM
pont
2016

REGIONÁLIS
CSALÁDVÉDELMI KONFERENCIA
MEGNYITÓ

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 84

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 85

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 86

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 87

GYERMEKVÉDELMI KONFERENCIA

2016. 11. 15-16. Szombathely

Szent Márton köpönyegének újraszabása – A BARNAHUS modell a gyermekek védelmének szolgálatában

Szeretettel köszöntünk!

BARNAHUS HUNGARY

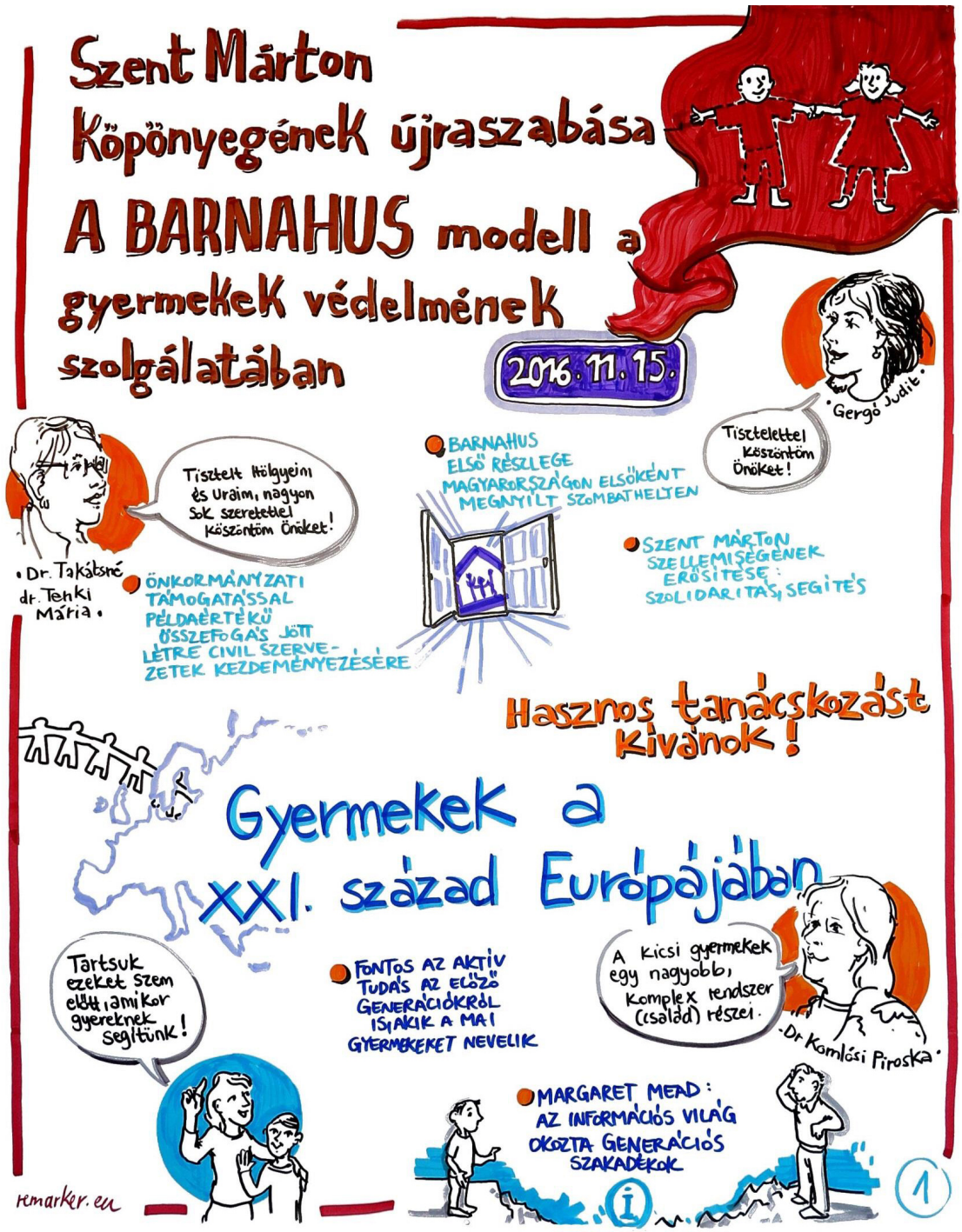
2016 Szent Márton Szombathely

Szombathely pont

Szép jövőt két!

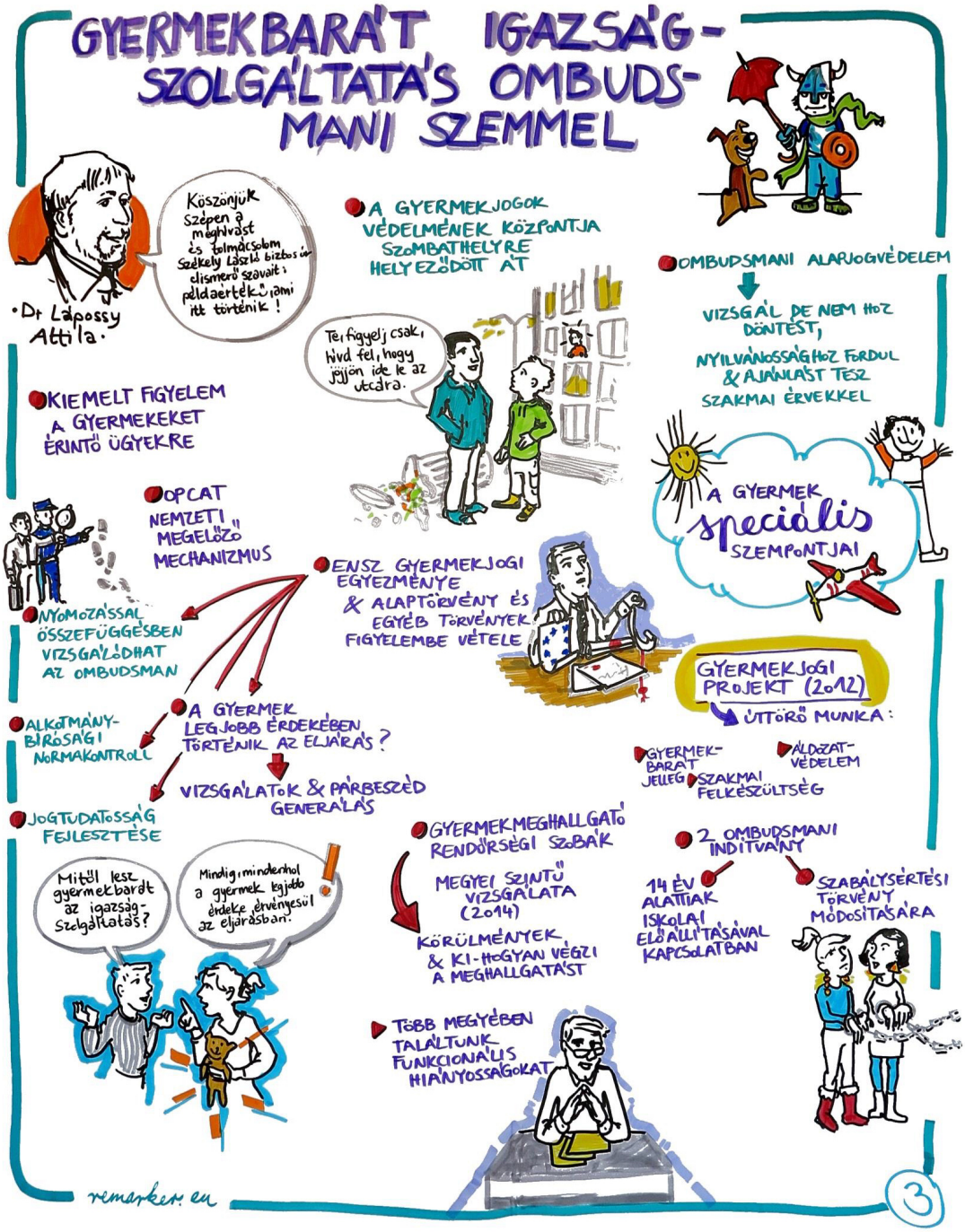
anyu apu

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 88

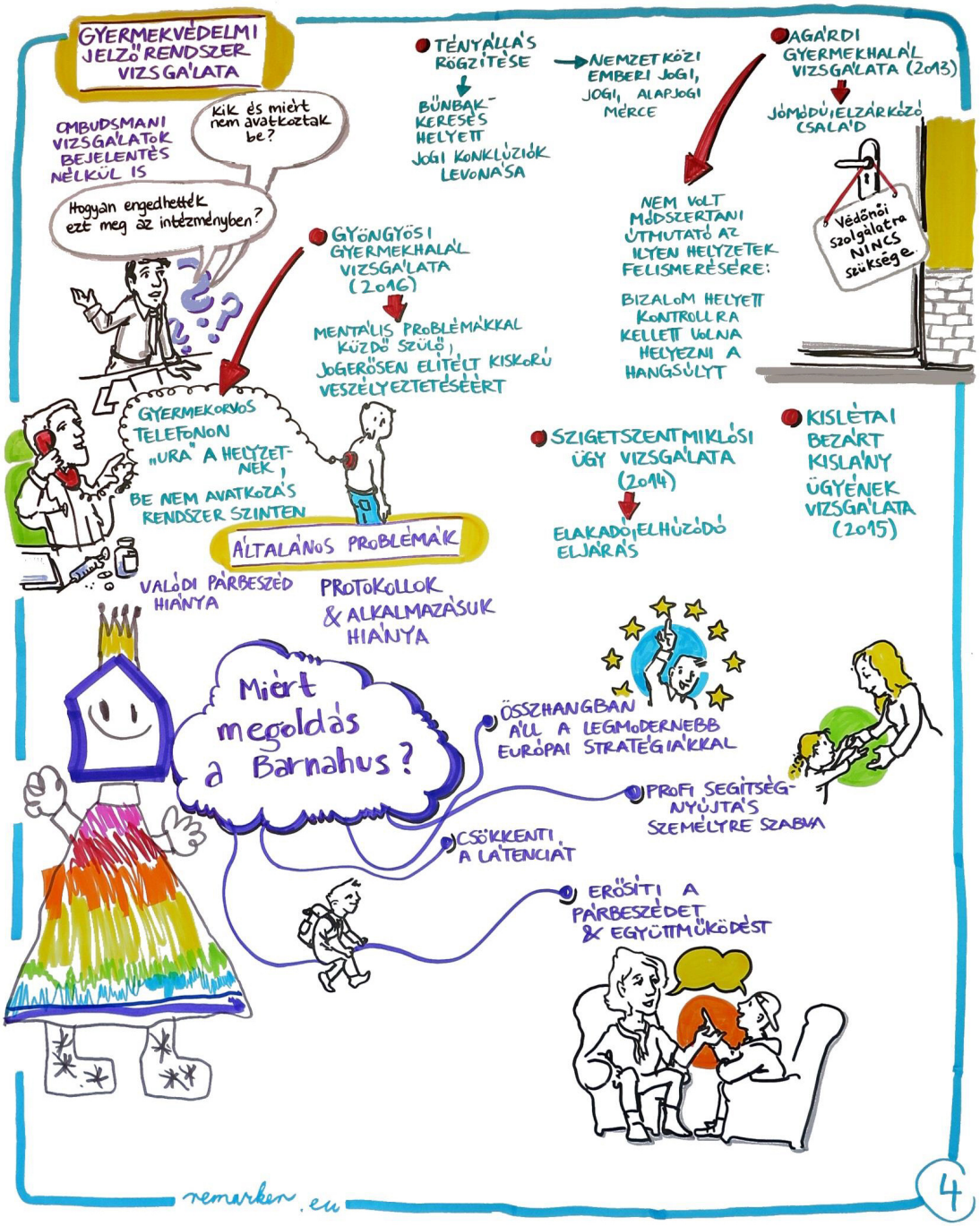

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 89

GYERMEKBARÁT IGAZSÁG-SZOLGÁLTATÁS OMBUDSMANI SZEMMEL
Dr Lápossy Attila
Köszönjük szépen a meghívást és tolmácsolom Székely László biztos úr elismerő szavait: példaértékű, ami itt történik!
A GYERMEKJOGOK VÉDELMÉNEK KÖZPONTJA SZOMBATHELYRE HELYEZŐDÖTT ÁT
OMBUDSMANI ALAPJOGVÉDELEM
VIZSGÁL DE NEM HOZ DÖNTÉST, NYILVÁNOSSÁGHOZ FORDUL & AJÁNLÁST TESZ SZAKMAI ÉRVEKKEL
Te figyelj csak, hívd fel, hogy jöjjön ide le az utcára.
KIEMELT FIGYELEM A GYERMEKEKET ÉRINTŐ ÜGYEKRE
A GYERMEK speciális SZEMPONTJAI
OPCAT NEMZETI MEGELŐZŐ MECHANIZMUS
ENSZ GYERMEKJOGI EGYEZMÉNYE & ALAPTÖRVÉNY ÉS EGYÉB TÖRVÉNYEK FIGYELEMBE VÉTELE
NYOMOZÁSSAL ÖSSZEFÜGGÉSBEN VIZSGÁLÓDHAT AZ OMBUDSMAN
GYERMEKJOGI PROJEKT (2012)
ÚTTÖRŐ MUNKA:
GYERMEKBARÁT JELLEG
ÁLDOZATVÉDELEM
SZAKMAI FELKÉSZÜLTSÉG
ALKOTMÁNYBÍRÓSÁGI NORMAKONTROLL
A GYERMEK LEGJOBB ÉRDEKÉBEN TÖRTÉNIK AZ ELJÁRÁS?
VIZSGÁLATOK & PÁRBESZÉD GENERÁLÁS
JOGTUDATOSSÁG FEJLESZTÉSE
GYERMEKMEGHALLGATÓ RENDŐRSÉGI SZOBÁK
MEGYEI SZINTŰ VIZSGÁLATA (2014)
KÖRÜLMÉNYEK & KI-HOGYAN VÉGZI A MEGHALLGATÁST
2 OMBUDSMANI INDÍTVÁNY
14 ÉV ALATTIAK ISKOLAI ELŐÁLLÍTÁSÁVAL KAPCSOLATBAN
SZABÁLYSÉRTÉSI TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSÁRA
Mitől lesz gyermekbarát az igazságszolgáltatás?
Mindig, mindenhol a gyermek legjobb érdeke érvényesül az eljárásban!
TÖBB MEGYÉBEN TALÁLTUNK FUNKCIONÁLIS HIÁNYOSSÁGOKAT
remarker.eu
3

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 91

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 92

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 93

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 94

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 95

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 96

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 97

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:04 Page 98

Multidiszciplináris megközelítés a gyermekvédelemben –

A zágrábi Gyermek- és Ifjúságvédelmi Központ tapasztalatai

Ana Marija Spanic

- HORVÁTORSZÁGBAN 15-20 ÉVVEL EZELŐTT KEZDTÜNK EL FOGLALKOZNI A GYERMEKEK SZEXUÁLIS ABÚZUSÁVAL
- CIVIL SZERVEZETEK MUTATTÁK A LEGNAGYOBB ELKÖTELEZŐDÉST
- 1997: „BÁTOR TELEFON" CIVIL SZERVEZET
  - TÁRSADALMI TUDATOSÍTÁS
  - EGYÜTTMŰKÖDÉS MÉDIÁVAL
- SEGÉLYVONAL GYEREKEKNEK
- „KISZABADULT A SZELLEM A PALACKBÓL", DE NEM VOLT MÉG HATÉKONY RENDSZERSZINTŰ VÁLASZ A PROBLÉMÁRA
- KÉPZETT SZAKEMBEREK & TAPASZTALAT HIÁNYA
- HATÉKONY VÁLASZ HIÁNYA
- VÉGLEGES MEGOLDÁS, AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÓRENDSZEREN BELÜL
- 2002: ZÁGRÁBI GYERMEKVÉDELMI KÖZPONT MEGNYITÁSA

HRABRI TELEFON

- EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTÉRIUM (2/3) & ZÁGRÁB ÖNKORMÁNYZATÁNAK FORRÁSAIBÓL (1/3) FINANSZÍROZVA

- AZ ELLÁTOTT GYEREKEK 47%-A JÖN AZ ORSZÁG ZÁGRÁBON KÍVÜLI RÉSZEIBŐL, ÉS JÖNNEK SZOMSZÉDOS ORSZÁGOKBÓL IS
- 2003-2015 KÖZÖTT 13767 BÁNTALMAZOTT GYERMEKET VIZSGÁLTUNK, ÉVENTE 1200-1400 ÚJ PÁCIENS
- ALAPELVEINK MEGEGYEZNEK A LANZAROTE EGYEZMÉNY ÉS A BARNAHUS MODELL ALAPELVEIVEL

- LEGGYAKORIBB TÉMÁINK:
  - ABÚZUS ÉS/VAGY ELHANYAGOLÁS (LEGTÖBB ESET)
  - KONFLIKTUSOS VÁLÁSOK → SZÜLŐK ELIDEGENÍTŐ HATÁSSAL VAN A GYERMEKRE
  - CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK TANÚJÁVÁ VÁLÁSA
  - TOVÁBBÁ TRAUMATIKUS ESEMÉNYEK, PROBLÉMÁS VISELKEDÉS (SZEXUALIZÁLT VISELKEDÉS, ADHD, ZAKLATÁS), GYÁSZ, TANULÁSI NEHÉZSÉGEK, FEJLŐDÉSI RENDELLENESSÉGEK

- EGYRE TÖBB AZ ALAPTALAN VÁD

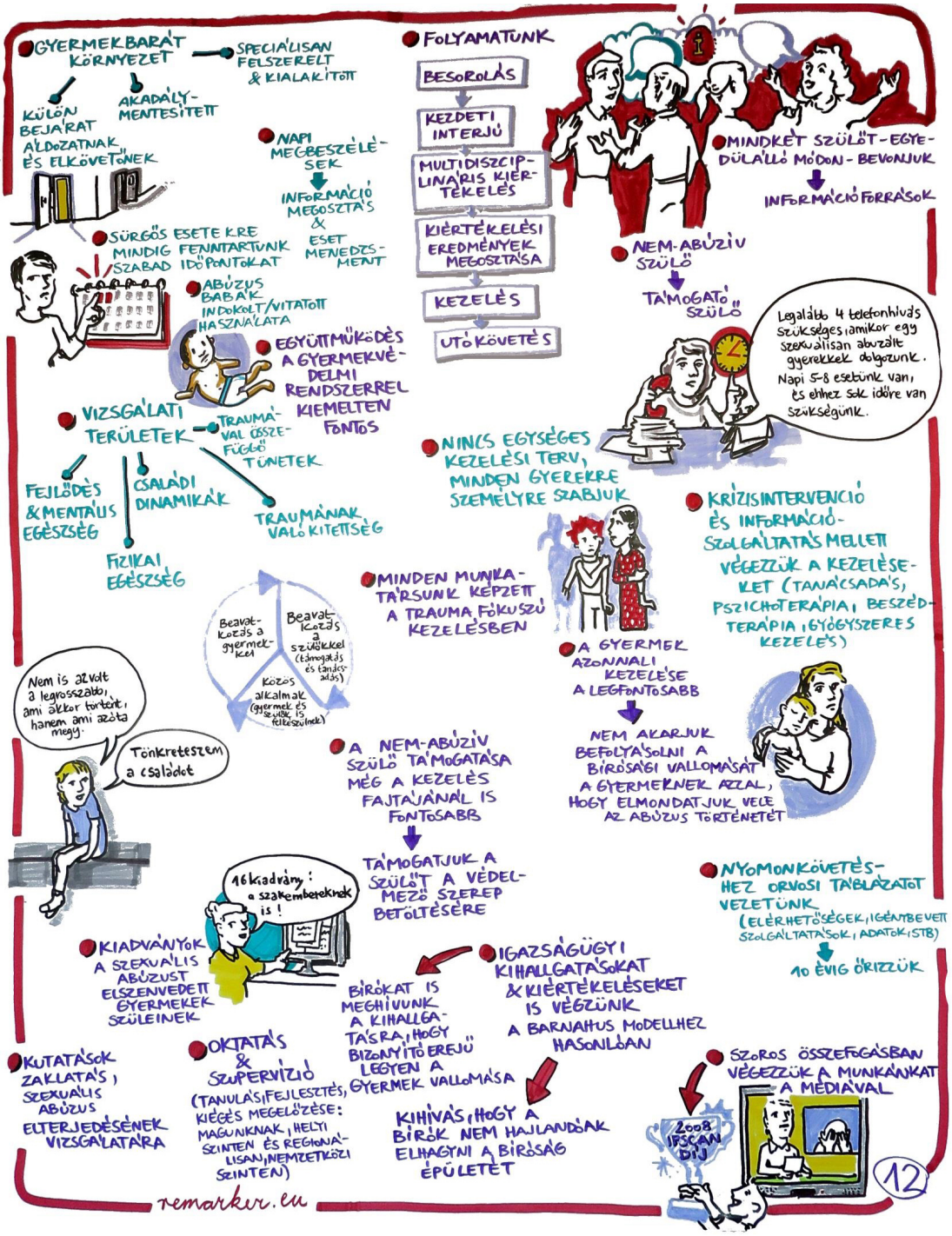
MUNKAMODELLÜNK

- ELSŐSORBAN KIVIZSGÁLÁSSAL & KEZELÉSSEL FOGLALKOZUNK

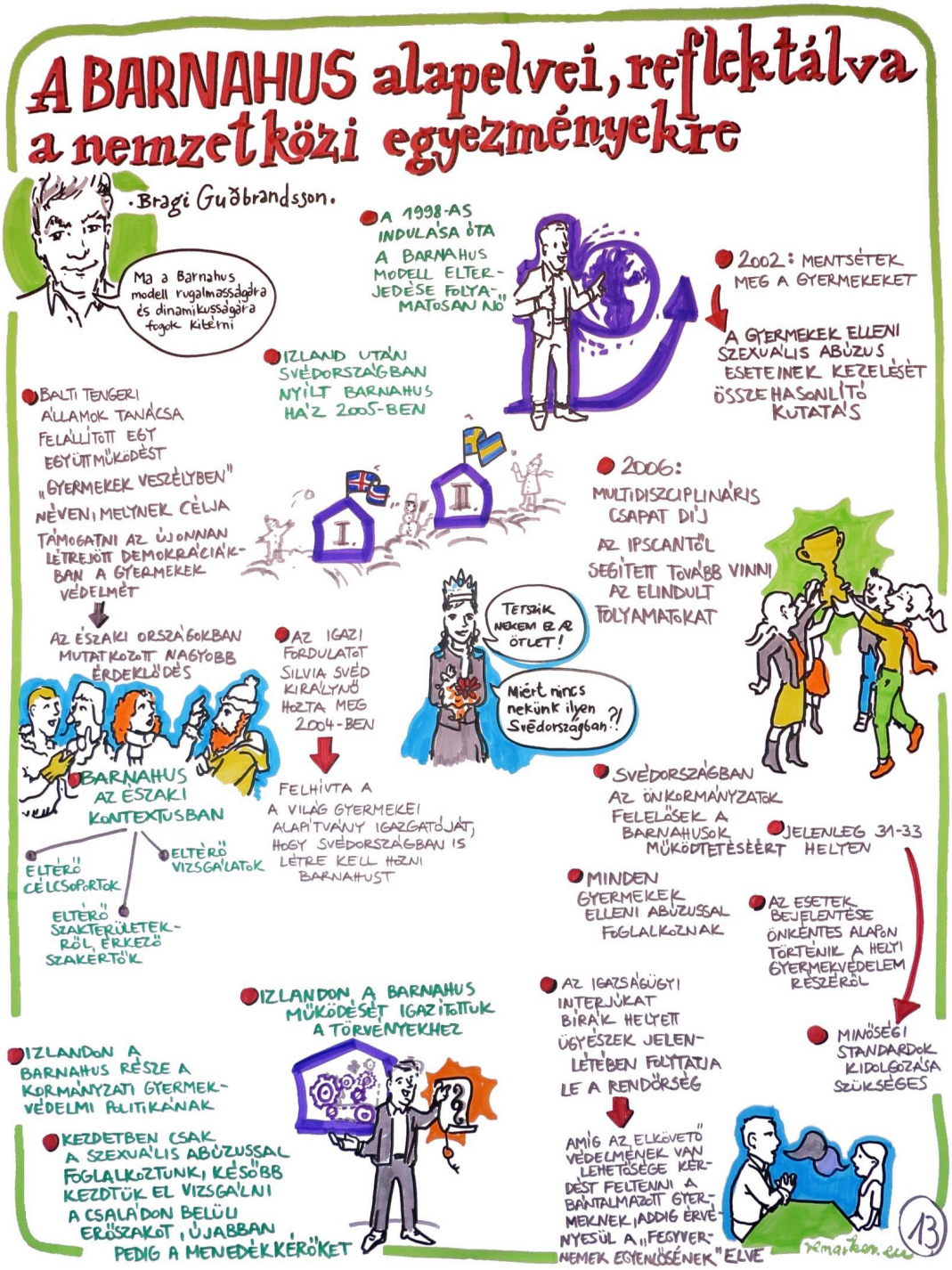
remarker.eu

11

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 99

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 100

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 101

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 102

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 103

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 104

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 105

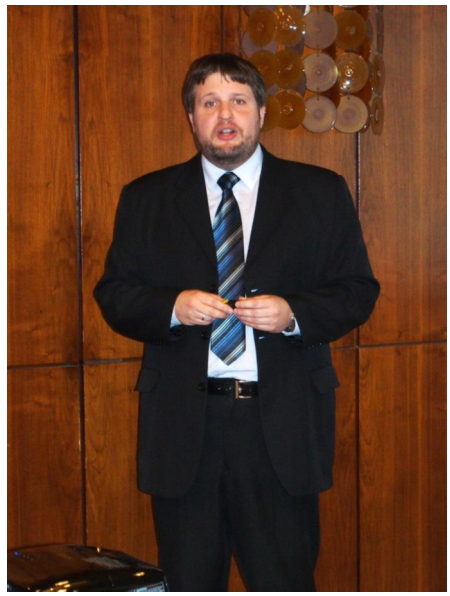

ÖTEMHEZBARÁT "IGAZSÁG"
SZOLGÁLTATÁS OMBUDS-
MANI SEMMEL

The background to Barnahus Iceland

ARNAHUS
HUNGARY
OMBATHELY
az áldozattá vált
gyermekekért
www.barnahus.hu

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 109

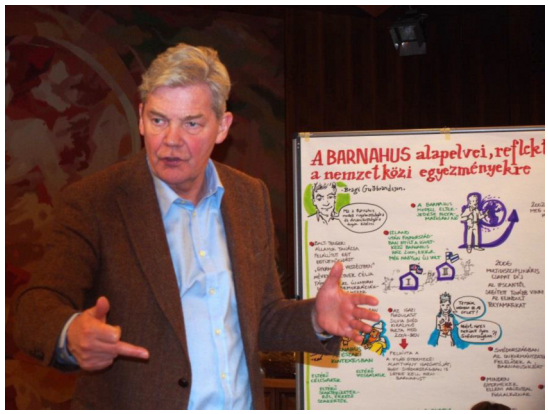
PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 110

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 111

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 112

BARNAHUS
HUNGARY
SZOMBATHELY
az áldozattá vált
gyermekekért

BARNAHUS
HUNGARY
SZOMBATHELY
az áldozattá vált
gyermekekért
www.barnahus.hu

PalosKonyv201701_Layout 1 2018. 02. 15. 13:05 Page 114

Kiadó:

VASI KÖNYVJELZŐ Bt.

9730 Kőszeg, Bercsényi u. 18.

Felelős kiadó:

Szociális Szolgáltatók Közhasznú Egyesülete

9700 Szombathely, Domonkos u. 5.

Levelezési címe: 9700 Szombathely, Széll K. u. 4.

E-mail: szocialis.egyesulet@gmail.com

Tel.: 94/505-429

Készült:

100 példányban.